

Tomus tertius

AD IVLIVM II. EPISCO-

PVM VRBIS ROMAE SANCTIS. R. VOLATERRANI
COMMENTARIORVM VRBANORVM
LIBER XXIII.

TERTIVS hic mihi scribitur operis tomus ob res varias philologia, unde Acteius Actei Capitonis libertus qui similia cō scripsit cognomen inuenit, quē postea Tyrotullius, Plinius, Macrobius, Capella, Boetius, Latinorūq; alij sunt imitati: ex Græcis uero Athenæus, Pausanias, Ælianus. Sic enim papa beatissime nos ad rerum diuinarum cognitionē summūq; opificis amorem peruenturos existimamus, si humilia prius atq; humana didicerimus. Sempiterna quoq; uirtus eius & diuinitas, ex eorū scientia quę conspicimus facile deprehenditur. Enimvero clausi tenebris & carcere cæco statim lucē arduā nisi per interualla paulatimq; contueri nō ualemus, neq; unū illud, ensq; perfectum nisi ex pluribus facile cognoscere: ad quod adsequendū & diligētia & tempore & natura bona est opus. Pars nanc; hominum studio, pars ludo, ut ait Plato, sunt geniti: atq; hi quidem libidinum serui, sponsi Penelopes, fruges consumere nati: illi uero se cuidam ac sempiterno bono genitos existimantes, nihil nisi quod sit cum uirtute ac laude coniunctum excogitant, nullam per labores occasionē ad propositam nobis ac æternam gloriam consequendam amittendo. Sunt item horum extimi medium tenentes iter, ambitionis & auaritiæ mancipia, qui quāquam se honestius tuentur quā primis, eo tamē inferiores quod magna diu contendunt molestia, quæ maiore sint breuiter amissuri, ac longe maxima apud inferos postremo luituri.

DE ANIMALIBVS, AC PRIMVM DE PARTIBVS EORVM

VM Aristoteles in Physicis finem quendam in cunctis rebus naturam prospicere dicat: in libris de partibus animalium, primum eos confutat, qui cum temere omnia fieri adfirmauerint, necessitatem quandam rerum introducere planē uidebantur, quam profecto minime negat. Sed hypotheticam non aut absolutam ponit, quēadmodum & in artibus animaduerti licet: primū domui, arcendæ pluuiæ caterorumq; usum gratia ædificatæ, lapides & alia fuisse necessaria comparari. Sic & in natura homini semel constituto membra diuersis officijs obeundis necessaria fuere: ut pedes ad ambulandum, os ad loquendū, dentes ad mandendū, ipsum deniq; totum corpus ob animam factum. Quamobrem duas præcipue causas in animalibus admonet considerandas, materiam uidelicet ac finem. Materiam in homœomera & anomœomera deducit, quæ Gaza partes similes & dissimiles conuertit. Nōnullis homogenea & heterogenea dicuntur, quæ mox inferius declarabuntur. Finem uero eundem & cuius gratia & formam appellat, quum in natura & finis & forma idem ferè putetur. Ut anima cuius gratia & corporis forma sit, corpus uero ipsum alicuius gratia. Ita fit, ut omnis substantia siue organum omne alicuius gratia dicatur: finis autem eius, quāobrem sit constitutum, cuius gratia appelletur. Homo igitur cum ex utroq; consistet, de anima in isagogis ad Aristotelis opera dicam. Nunc de corpore. Triplicem itaq; ponit animalium compositionem. Primam ex elementis seu potius uirtutibus elementorum, calido, frigido, humido, sicco, & his quæ hæc sequuntur adfectionibus, leuitate, grauitate, duritie, mollitie, densitate, raritate. Secundam ex homœomeris quæ ad sensus. Tertiā ex anomœomeris, quæ ad organa pertinere dicit. De prima in tractatu de Generatione & Corruptione satis disseruit. Homœomera item ex ipsis elementis: Anomœomera ex homœomeris constare. Rursus homœomerorum partes aliæ molles & humidæ, ut sanguis, sanies, adeps, seuum, medulla, genitura, lac. Aliæ uero solidæ & duræ, ut os, spina, neruus, & quæ his portione respondent: quum non omnia animalia sanguinem uidelicet, aut carnem: sed pro his aliam quandam materiam aut humorem retineant. Ex his igitur sensus constant, quæ idcirco homœomera dicuntur, quod diuisa partibus inter se similibus continentur: ut caro

Triplicis animalium compositio.
Ex elementis
Ex Homœomeris
Ex Anomœomeris

... caro est, neruus
... partes, quæ
... Nam pes
... organa ex hom
GITVR ab ho
corporis nutritio
ergo est à corde
animosiora: quib
calidus, ingenio
calidior quā foemina
... potius sinistror
... aquosus sit. Sicut
... frigidus apparet.
... per se, ex accid
... ille ad combur
... plus sit caloris ap
... dicitur & siccum.
... ex accidere, cum p
... idem energia & ex
... Aristotele cognou
... circumfunditur, n
... nullum sanguinē m
... columbæ meder
... Caprarum ob mult
... epilepticis. Hædoru
... capellium caprarum
... peritionis frictu
... odorum ex anatis
... est diluta & aquo
... cocctus. Adeps
... propter morsus hebe
... prodest. Anserinus
... adeps. Leonū uero
... speccas sanat. Vulp
... calidior q; fier
... præterea uetus qua
... Latentia uero combe
... lacitate frangitur, q
... nimia, interimunt. L
... gnis absumitur. M
... cum sanguinea
... leuola quodāmodo
... enim in dorsi spina
... adiposa, ontur in me
... Lacus membrana & ip
... multarum. Sparta
... ab alis & pube lursu
... Hippocorum, per q
... tunc prouentum, per q
... pecuniam esse Dem
... membrana tenus pellic
... quæ rupta non cocu
... quatur, grati xij p

ut caro diuisa caro est, neruus item neruus: non item anomeomera quæ ad organicas per
tinere diximus partes, quæq; diuisæ sibi similes non sunt. Ut pes, manus, lacertus, caput,
pectus, & reliqua. Nam pes diuisus nō amplius pes est. Lacertus non amplius lacertus.
Quæ quidē organa ex homœomeris continētur, uidelicet manus ex carne, uenis, ossibus.

HOMŒOMERA.

UGITVR ab homœomeris incipiēdum, quorum potissimū sanguis, ultimum
corporis nutrimentum. In uenis hic consistit, & uenæ omnes à corde. Sanguis
ergo est à corde omnis, Alijs item alius & aliter. Quibus crassior & calidior,
animosiora: quibus frigidior & tenuior, ingeniosiora. Quibus tenuis simul &
calidus, ingenio & audacia sunt prædita: quibus paucus, uita tenuis & breuis.

Viris calidior quàm fœminis, purior dextrorsum quàm sinistrorsum. Quapropter sangui
nis missiones potius sinistrorsum fiunt: Ipse præterea natura calidus existimatur, subiecto
non item q̄ aquosus sit. Sicuti & ignis, qui licet natura calidus, carbo tamē extinctus eius
subiectum, frigidus apparet. Quapropter alterum altero calidius multifariā dicitur: Ener
gia, potestate, per se, ex accidente. Ignis per se calidus, aqua ex accidente: hæc tamen ad ca
lesciendum, ille ad comburēdum calidum. Et oleum frigidum aqua calefacta calidius fit
potestate, q̄ plus sit caloris aptum recipere, tum etiā diutius retinere. Totidem modis &
humidum dicitur & siccum. Gelu enim omnemq; humorem concretum siccum dicimus
energia & ex accidente, cum potestate & per se humidum sit. Terra uero mixta cū humore
apparet quidem energia & ex accidente humida, potestate uero & per se sicca. Hæc nō ab
re fuerit ex Aristotele cognouisse: nunc ad sanguinē redeo, qui etiā fibris, id est, uenulis
quibusdam circumfunditur, non tamen omnis, sed qui crassior sine his non coit. Paulus A
gineta ait Suillum sanguinē minus cæteris calidum: humanū uero cunctis temperatiorem.

Turturis aut columbæ mederi suffusum ophthalmiæ. Noctuæ ex uino uel aqua epotum
dyspnoæ. Caprarum ob multam siccitatem ex melle sumptum hydropicis & calculo. A
gnorum epilepticis. Hædorum ex aceto sumptū reijcientibus sanguinem. Ursorū & tau
rorum ac agrestium caprarum abscessus maturare. Crocodyli terrestris ad aciem oculorū
facere. Vespertilionis frictu uirginum mammillas comprimere, pilosq; penitus extirpare.
Deniq; antidotum ex anatis & anseris ac hædi sanguine contra omnia uenena recte dari.

Sanies pars est diluta & aquosa sanguinis nondum concocti siue corrupti. Adeps & seuū
sanguis concoctus. Adeps sc̄q; Græce dicitur. Suillus ante omnis humidus proximusq;
oleo, quapropter morsus hebetat. Caprinus omnium siccissimus, ideoq; celeriter coit ac
morsibus prodest. Anserinus calidior ac tenuantium partiū est. Horum media tenet gal
linaciorum adeps. Leonū uero calidissimus tenuissimusq; uim habet diaphoreticam: A
gnorum alopecias sanat. Vulpium aurium dolorem. Testudinū serpitiones. In omni autē
genere maribus calidior q̄ fœminis, ac non castratis quàm castratis, iunioribusq; quàm
senioribus, præterea uetus quàm recens. Ex Paulo. Seuum habent cornigera non utrinq;
dentata. Carentia uero cornibus & utrinq; dentata pro seuo Adipem habent: qui non co
gitur, nec siccitate frangitur, q̄ eius natura minus terrea. Hæc si mediocria sint, animal cō
mendant: si nimia, interimunt. Ex quo obesa sterilia sunt, q̄ in adipem aut seuum uis geni
turæ ac sanguinis absumitur. Medulla natura quædam concocti sanguinis, quod patet in
nuper natis, cum sanguinea adhuc & ipsa cernatur in ossibus: quæ in animalibus seuum
habentibus seuosa quodāmodo est & adipi similis. Hæc calida existimatur, & in ossibus
habitat, tum etiā in dorsi spina, quæ ad cerebrum pertinet. Omentum est membrana aut
seuosa aut adiposa, oritur in medio uentre ex superiore parte læuo adstrictum, ex superiore
mollius. Lactes membrana & ipsa pertendens ad uenam usq; maiorem & Ahortam ple
nam uenarum multarum. Spartianus & murænarum dixit. Abdomen secundum Celsum
in homine ab alis & pube sursum uersus ad præcordia pertinet. Nerui sunt ossium uincu
la secundum Hippocratem, per quos maxime incuruantur, producuntur, contrahunturq;
membra. Hinc prouerbiū ut neruum pro robore in rebus usurpemus. Et neruum rerum
gerendarum pecuniam esse Demosthenes dixit. Arteriæ sunt uia spiritus, sicut uenæ san
guinis. Membranæ tenues pelliculæ quibus uiscera singula & tenues corporis partes cir
cundantur, quæ ruptæ non coeunt, græci ὑμένες appellant. Cartilagines ex neruis & mē
branis cōponuntur, græci χόνδρους uocant. Venas autē corporis crassiores ad hunc modū

Hippocrates

Sanguis
Quomodo al
terum altero
calidius
Sanies
Adeps
Seuum
Medulla
Omentum
Lactes
Abdomen
Nerui
Arteriæ
Membranæ
Cartilagines

Vene Hippocrates describit. Quatuor dicit esse paria. Primum ab occipitio ortum tendit per ceruicem summam, penetrans latera spinæ ad clunes & crura. Deinde per tibias & malleolos exteriores ad pedes. Quamobrem in doloribus dorſi & coxarum de poplitibus malleolisue exteris sanguis mitti solitus est. Secundum uenarum par de capite circum aures per ceruicem Iugulariæ dictæ sunt: intus per spinam & lumbos ad testes & femora perfertur, atque per poplites & tibias propter interiores malleolos ad pedes. Quapropter in doloribus lumborum & etiam testium, sanguis de poplitibus & malleolis mittitur interioribus. Tertium par uenarum a temporibus per ceruicem sub scapulis porrigitur ad pulmones. & altera de parte dextra in sinistram pergens mammam subit: mox iecur petit & renes, utraq; postremo ad podicem definit. Quartum par ortum a sincipite de sede oculorum per ceruices ad humerorum clauiculas deuenit, unde per lacertos ad agiles, mox per cubitos ad uolam & digitos. At intus penetrans ad alas propaginẽ mittit, quæ summam costam pertrectat, dum altera ad lienem, altera ad iecur peruenit. Deinde utraq; eminens per uentrem ad genitale definit. Ita uenæ crassiores habent. Procedunt quoque a uentriculo per corpus alia permultæ & uariæ uenulæ, ramulorum modo, per quas alimentum corpori transmittitur. Quod a crassis uenis & interioribus & extimis ferunt uentriculo, & reliquo corpori, sibiq; inuicem ministrant, internæ scilicet externis, & externæ internis. Hæc Hippocrates.

CAPVT.

Diocles medicus

NARRATIS his ex quibus membra constant, nunc membra ipsa attingenda, ex Diocle Carystio medico, qui ad regem Antigonum scripsit, ac totum corpus in quatuor partes diduxit: caput, thoraca, uentrem, uesicam. In his quoque & morbos & uitia, quæ singulis accidunt, describere historico more conabor. Igitur caput in primis secundum Pollucis descriptionem, cutis tenuis ac pertusa circumdat, unde quasi per poros germen prodit capillorum ueluti plantæ. Componitur, ἑσφάς uocant, modo ferrarum inuicem complexarum: omnium tamen confessione pauciores mulieri quam uiro. Herodotus scribit quod in ea cæde quæ apud Plateas facta est, inter cadauera Persarum inuentum est caput nullam habens scissuram. Idem solere accidere confirmat Aratus in medicina his uersibus. ἡδὴ γάρ ποτ' ὄπωπα κέρματα, πολλὰ μὲν αὐτῶν μεσοῦ τῆς κορυφῆς μόνῃ συνέρεγμα γράμμη, πολλὰ δ' ἔρραφῆς κεφαλῶν πάρεμ' ἀνθρώποισι. Vocatur autem os totum caluaria seu calua, græce κρανίον, apud Lycophronem Cōchos. Apud Aristophanem Scaphium. Cuius summitas uertex dicitur, apud illos Coryphe, & Mesocranion in mensuris orphicis nominatur. Pars anterior supra frontem Synciput, illi βρέγμα: iuxta uero frons, ab lateribus tempora. Occiput pars posterior, illi ἴνιον, quoniam ex ipso ἴνες, i. nerui capitis principales prodeunt. Postremo capillorum ordo tanquam cutis operimentum. In capite potissimum cerebrum circumdatur membranis duabus: Interiore quæ latior est, & exterior quæ angustior, uocanturque Ilamides, quæ circa medullam ἐιλοῦνται, i. figuntur. Sub basim uero parencephalis, medulla proxima cerebro, colore flaua. Hæc Pollux. Hippocrates uero sic ait. Cerebrum homini duplex sicuti & cæteris animalibus, medium diuidit membrana tenuis. Quare non semper eodem modo caput dolet, sed quandoque pars, quandoque totum. Et uenæ in ipsum tendunt ex omni corpore multæ & tenues, duæ uero crassæ, altera ab hepate, altera a splene procedens. Aristo. ait cerebrum frigidissimum, quod ideo cordi opponitur calidissimo, ut alterum ab altero temperetur. Ipsum omnino ex omnibus exangue communitatem cum terra & aqua retinet. Indicio est quod coctum dureſcit atque siccescit, ut humore exacto a calore terrena portio relinquatur. Homini præ cæteris animalibus proportione copiosum, & mari plus quam fœminæ. Hinc somnia prouenire palam est: situs eius in prima capitis parte. In hoc collocati sensus. Galenus uero sic. Cerebri calidi signa caluities, pili celeres, uigiliæ plurimæ. At frigidi & humidis signa contraria, Somnus altus, sensus obtusi, plurima excreatio ex ore, naribus, auribus, & toto corpore frigus infensum. Frigidi uero & sicci promptus est sensus a pueris, cito tamen definit ac senescit. De capite idem author. paruum caput haud boni cerebri signum. Magnum uero non semper bonum, tamen ex indicis si corpori reliquo respondeat, si neruosum & uegetum, si acutos habet oculos ac prompte contuentes. Contraria his imbecillum significant. Aristoteles uero in proble. contra sentire uidetur. Dicit enim homines proportione corporis minore esse capite quam cætera animalia. Et inter eos illum qui minori est, prudentiorem esse. Caput acutum,

Caluaria
Cranium
Conchos
Scaphium
Vertex
Occiput
Cerebrum
Ilamides
Parencepha.
Hippocrates
Aristoteles

Galenus

Signa capitis uaria
De moribus capitis

...pyramidis, ro
...capilli ad pro
...quandog
...uocari dicant
...similitudine
...pellucida p
...facit. Alopec
...ab occipitio, du
...ad frontem. Illuc
...postere finitur. Gal
...humiditate generat
...desiccantia &
...dorem ex uari
...meatum uis
...facit. Vt uenient
...cum grauedine
...Cum pulsu tumor
...summam mem
...dolor est. his ad r
...membranis inuicem
...calore motuq; omni
...temporibus
...summa caluaria, n
...missio leuari h
...sequitur sincipi
...multa & uaria tub
...melli, secunda m
...VII. Quemadmod
...crinibus humor
...ophthalmis: nulla alia
...coloris. Ex colore ig
...est: quapropter pri
...nullis, grauedo p
...grauedo per nares hu
...Ex humore co
...nec solum e capite
...interdum & ex c
...fieri calculorum
...distillat enim humo
...interdum etiam
...simul & hyissop
...caput & pectus lam
...proderit. Galen
...obliqui præcipit.
...Erasistratus si c
...super uerticem p
...stomacho uectatio

EQVIVR OC
...Cyoni Coronata
...Isthmæ Aristorelis
...dicorum dicta conu
...esse angustis semitas
...urans; auctum tan

acutum, more pyramidis, robur ostendit. Ad eius morbos nunc ueniam. Celsus ait, in capite nascitur fluxus capilli uel proprio morbo uel ex altero. Porrigo ubi inter pilos quadam quasi squamulae surgunt, quandoque exulcerato loco, quandoque sine rubore, tetro odore, quem morbum quidam uocari dicunt graece λεπίδες. Alius morbus qui a graecis item dicitur Sycofis, a σικώσις, a fici similitudine quando caro excreuit. ἄχωρες Achores ulcera foetida. Area ubi mortua summa pellicula pili primum extenuantur, deinde decidunt, cutem densam & pinguem glabram facit. Alopecia uero sub qualibet figura dilatatur. Ophis a serpentis similitudine, incipit ab occipitio, duum digitorum latitudinem non excedit. Ad aures duobus capitibus serpit, & ad frontem. Illud uitium in omni aetate, hoc infantibus: illud nunquam sine curatione, hoc per sepe finitur. Galenus ait, in capite Phthiriasis uel etiam in toto corpore ex uehementi humiditate generatur in profunda cute non summa, ubi & Pityriasis. Medentur huic unguenta desiccantia & Laurinum, uinum quoque crassum, & bibere libentius quam edere. Idem capitis dolorem ex uarijs ponit causis, ex humorum intemperantia, uel aggestione, per quam interdum meatuum uia intercludatur, aut ob debilitatem si in quadam eius parte spiritus inflatio fiat. Vehementissimus fit ex caliditate, mediocris siccitate, nullus ex humore. Dolor igitur cum grauedine aggestionem significat, Cum morsu uaporum aut humorum acuitatem, Cum pulsu tumorem, sine pulsu & grauedine inflationem spiritus. Dolor summa cute adfectam summam membranam ostendit, profundus interiorum membranarum: quibus intra caluam dolor est, his ad radices oculorum morbus, propterea quod tunicae oculorum ex cerebri membranarum initium habent. Est & dolor inueteratus uix debilis, qui cephalica uocatur, cum luce motuque omni offenditur. Est & quem hemicraniam appellant in medio capite, statis quidem temporibus ex humoris uel uaporis frigidi aut calidi influxu proueniens. Quidam uero summa caluaria, nonnulli circa tempora dolent, quos omnis iubet Galenus sanguine per uenas misso leuari humoribus. Syriasis morbus puerorum, inflammatio circa cerebri, unde sequitur sincipitis & oculorum incuruitas cum pallore & siccitate corporis. Celsus item multa & uaria tubercula in capite nasci dicit, Melicerides, Atheromata, Steatomata. Prima mellis, secunda mellis, tertia adipis similia, ut ex etymo graeco apparet. Actius quoque lib. III. Quemadmodum quadam planta paruo, quadam uero nimio humore sic cantur: Sic crinibus humoris penuria phalacris contingit, abundantia uero mochtheria, alopecia, & ophis: nulla alia inter se differentia, nisi quod haec serpenti, illa uulpi sit propior specie coloris. Ex colore igitur morbi iudicanda humoris qualitas, qui plerumque pituita aut atra bilis est: quapropter prius haec purganda, deinde loci cura adhibenda. Sunt illi quoque capitis morbi, tussis, grauedo, pituita, catarrus: distillationes omnes ex humore nimio. Pituita siue grauedo per nares humor, graece coriza. Catarrus per fauces, quando laesa sunt asperitate arteriarum. Ex humore congesto tussis prouenit, graece βράγχη. Morbus quidem arteriarum est, nec solum in capite, sed quandoque ex uehementi conatu uocis, quandoque autem ex aere frigido, interdum & ex calore febris. Inueterata difficile tollitur. In qua iubet Alexander educationem fieri calculorum. Paulus Aegineta in missione sanguinis illos deduci se dicit uidisse. Distillat enim humor ex capite, interdum in nares, quod leue est: interdum in fauces, quod peius: interdum etiam in pulmonem, quod pessimum, ut ait Celsus. Capitis dolori Dioeles origani simul & hyssopi decocti gargarizatione iubet occurrere: quod si fiat singulis mensibus, & caput & pectus sanum seruetur, succus etiam caulium & hederarum naribus, temporibusque illitus proderit. Galenus si ex frigida causa, calidorum fomentis, tum laurino catarrisque oleis calidis oblini praecipit. Si autem ex calida causa quae est omnium potentissima, frigidis curandum. Erasistratus si calido capiti sit in sole ambulandum, monet spongiam latam aqua humentem supra uerticem poni. Plinius ambulationem capitis dolori, sicut & phthisis nauigationem, stomacho uectationem maxime prodesse ait.

O C V L I

EQUVNTVR oculi, in quibus pulcherrimum naturae opus licet aspicere. Alcycyonus Crotoniata physicus, qui primus executionem aggredi ausus est, & Calisthenes Aristotelis auditor, ac Herophilus, postremo Aetius qui ante se medicorum dicta coniunxit, multa & uaria in hoc genere in lucem protulere. Duas esse angustas semitas, quae nerui a cerebri sede in qua est sita potestas animae, ad oculorum utranque cauernam tanquam ex uno principio diuersis flexibus deriuarent. Idem

Oculi

Palpebrae ex eo intelligi quod alter sine altero moueri nequeat. Oculi uero continentiam, quatuor tuni-
 Gene nicis disparili soliditate tribus quoque humoribus, postremo palpebris munitam notauerunt,
 Anguli Prima tunica reticulata appellata ex neruo uisuo ducta. Altera quae uua dicitur acini simili-
 Conchum tudine tenui membrana in medio pupilla. Tertia post has cornea nominata crassiore mem-
 Iris brana. Quarta quae omnes tegit alba est, ex osse capitis quod uocant pericranion ducta. Hu-
 Morbi o- morem primum & uitreum dicunt, quod & similitudine & materia uitro conflato sit simi-
 culorum. lis, tunica circumdatum reticulata. Alterum post hunc crystallinum ob claritatem, qui pupil-
 Sclero- lae praetenditur. Tertium ouatum quod oui albugini comparetur extra apparens. Igitur ex
 phthalmia omnibus his crystallinus tantum lucem praebet. Reliqui duo humores ad illum tuendum po-
 Xero- sita sunt. Palpebras autem ut alterum extra munimentum contra noxia natura constituit, haec
 phthalmia scissae non coeunt. Inferiores appellantur genae. Anguli quoque, alter ex parte nasi maior, alter
 Hyposphal minor appellatur: hos graeci κάνθες uocant. Oculi cauum κόγχον appellant. Iris circa pupil-
 ma. lam. Aristot. in lib. de animalia. ait oculos nigros ex ingenti humiditate prouenire. copia enim
 Hypospa- nigri humidum facit. Nec tamen longe aspiciunt, sicuti in mari apparet glaucum ipsius uisu-
 thismus bile. Minime uero profundum terminatum nigrum & ceruleum apparet. Minus autem aqueum.
 Trichiasis Morbos eorum penes innumerabiles ex Aetij, Oribasij, Pauli, Celsi commentarijs breuiter
 Gramie adnotauit. Ophthalmia, Sclerophthalmia quando praeduritie palpebrae uix est somno aper-
 Chemosis riuntur, sordescunt in angulis sub sicca remanent, oculique propterea subruffi. Xerophthalmia
 Pterygium pruritus oculorum sine reumate a siccitate dicta. Hyposphalma ruptio uenae ex ictu & plaga
 Atherom. plerumque procedens, ἀπὸ τοῦ σφάττου. Hyposphalmismus cum reuma multum & calidum per oculos
 Melicerides fertur, ac propterea uultus ruber apparet. Trichiasis eruptio pilorum praeter naturam in ordine
 Steatoma. palpebrae ex reumate procedens. Gramias oculorum Plin. appellat, quas Nonius pituita oculo-
 Trachoma lorum dicit esse, unde gramiosi oculi. Chemosis χημωσις, quando ex tumore uehementi utraque
 Crethe palpebrae conuertuntur, ut uix liceat conuere, & album supra nigrum attollitur ac rubescit:
 Chalazia utilis huic missio sanguinis. Pterygium membranula neruosa oriens sub angulo, quae ita au-
 Sycosis gescit, ut quandoque pupillam operiat. si magna & inueterata sit, chirurgica eget manu: si me-
 Lago- diocris, tantum collyrijs. Palpebrarum uitia quae extra apparent: Atheromata, Melicerides,
 phthalmia Steatomata, quae etiam inter capitis uitia dicta sunt. Intra uero palpebras, Trachoma asper-
 Ectropia ritas palpebrarum. Crethe κρεθη tuberculum quod nascitur in palpebra super pilorum loco
 Synchysis hordei similitudine, unde nomen sumpsit, uulgoque hordeolum appellatur. Chalazium siue Cha-
 Lithiasis lazia morbus crethe non absimilis, quando tuberculum album grandinis modo, unde no-
 Ptilosis men trahit, innascitur. Sycosis σύκωσις palpebrarum extensio rigida. Lagophthalmia, quan-
 Emphyisma do contractis supra palpebris, apertis dormitur oculis more leporis. Ectropia uero contra-
 Psoro- rius huic morbus, quando palpebrae deorsum conuersae. Synchysis oculi consusio ob plagam
 phthalmia aliquam ex qua pupilla turbatur. Lithiasis in conuersis palpebris alba & aspera. Ptilosis πτε-
 Apoptosis λωσις, cum pili superioris palpebrae conuertuntur, pupillamque impediunt: uel cum decidunt,
 Diabrosis uel ordine duplici supernascuntur ex crassitudine palpebrarum. Emphyisma siue Symphy-
 Distochiasis sis tumor & inflatio palpebrarum. Psorophthalmia pruritus palpebrarum. Apoptosis cum
 Phthiriasis pili palpebrarum decidunt. Sunt & illa palpebrarum etiam uitia. Diabrosis, Distochiasis,
 Pityriasis Phthiriasis, Pityriasis. In angulis uero hi memorantur morbi. Aegilops abscessus in maiore
 In angulis angulo curatu difficilis, antequam rumpatur ἀγχίλωψ Anchilops appellatur. Encanthis caro
 Aegilops in angulo maiore excrescens, quandoque dolore adferens. canibus hic frequenter, & inter ho-
 Anchilops mines nautis. Rhyses oculi dicuntur, quando exulceratione uel Pterygio uel Encanthide
 Encanthis tunc adfecti lachrymas emittunt, ἀπὸ τοῦ ῥύδου, id est, a fluendo dicti. Ulcera praeterea in tuni-
 Rhyses cis. & primum in Cornea Bothrium, ulcus curuum & angustum: Latius uero quam hoc &
 Bothrium minus profundum coeloma κοίλωμα, Argemon autem cum Iris albescit intus, ὑπόπιον, quan-
 Coeloma do ex plaga tenui uenis fractis, sanguis suffunditur toto oculo, deinde nigrescit. Plinius sug-
 Argemon gillata appellat. Epicauma ulcus sordidum & impurum: ex cuius purgatione humida quae
 Sugillata sunt intus effluunt. Carcinoma abscessus in Cornea difficilis curatu. Hypopyos item in
 Epicauma Cornea, quandoque profundum, quandoque summum ungui simile. Ideo morbum hunc quidam
 Carcinoma ὄνυχα appellant. Leucomata λευκώματα maculae in oculis profunda. Leuius Nephe-
 Hypopyos lion & maculae & ulae dicuntur. Phlictaena φλικταίνα ulcus in eadem parte. Oriuntur item
 Leucomata in Tunica quae Vuae cognomentum habent: Proptosis προπίωσις ulcus Vuae ex humore
 Nephelion aut scissura Corneae causam ducens. quae parua adhuc & similis musculi capitis Myocera
 phalon

Aucta uero
 palpebras feriat, mola
 pupilla angustior se
 Circa crystall
 antiqui esse puta
 crystallini
 circa pupilla
 incurabilia
 uisui incolami
 Amblyopia ead
 uentur oculi, ut ex
 compressis
 respiciunt, paul
 contraria pat
 obliquus alpe
 Drimiasis qu
 monoculi sunt,
 genere ipsum app
 cognoscere possun
 propter latis pu
 Muscition scri
 oculorum humo
 de animalibus ait
 Nigriores noctu
 cyclopes dicuntur
 supra dixi, nigrum
 propter magis senesc
 uirorum. in re
 multum inconst
 aures equis-
 torui, obliqui
 nos, nusquam rep
 libro vii. Pramo
 quae oculorum
 studio: uirtut
 minimum a
 quae quatuor sunt
 diluendi: & si op
 illa sit, maxime h
 teres diligente
 fellis uitali seu u
 morbos utito
 simul tritum. Item
 E NARIBVS ue
 diuidit nares, altera
 tendit ad uentri
 menta purgantur. I
 quam ob intemper
 uentur. crepantq; emit
 Polypus teste Paulo
 ille nares occupat us

phalon dicitur. Aucta uero & similis Vuæ Staphiloma appellatur. Cum autem eò perucne rit ut palpebras feriat, mola. Si denique duritie callucrit Chlamys nominabitur. Phthisis quando pupilla angustior seu latior ex aliquo capitis morbo fit: ex quo uisa apparēt esse ma iora quàm sint. Circa crystallinum humorem solēt hæc euenire: Glaucoma & Hypochyma, quæ idem antiqui esse putauere, ut Rufus medicus testatur: Posterius uero Glaucoma morbū existimauerunt crystallini humoris mutati in glaucum colorem: Hypochyma uero humo rem concretum circa pupillam in medio corneæ & crystallini lucem impediētem. Sunt au tem Glaucomata incurabilia: at Hypochymata plerāq; curantur. Amaurosis ἀμαυρωσις ob turatio nerui uisui incolumi pupilla. Hoc sanè uidendi impedimentum citra dolorem ali quem uenit. Amblyopia eadem ferè cum Amaurosi. Ecpiesmus dicitur ἀπὸ τοῦ πῆξαι, quan do ita premuntur oculi, ut exerti perseuerent, & plus iusto patentes sint, uti contingit athle tis in certamine compressis. Myopiasis ex ipsa genitura est. Myopes dicuntur, quando pro pius admota respiciunt, paulo remota nequaquā. Incurabilis lanè morbus ob uisui spiritus debilitatem: his contraria patiuntur senes, cum remota facilius aspiciant. Strabones nos: græ ci Strabismus: obliquus aspectus, corrigitur in infantibus, si lucernam ab fronte non ab la tere adspiciant. Drimiasis quando pupilla latior naturali apparet, & uisa minora ueris uiden tur. Coclites monoculi sunt, unde cauillus Plautinus in eum qui altero captus oculo fuerat, de coclitum genere ipsum appellauit. Nuscitiosi ut ait Festus, plus uident uesperis quàm me ridie, nec cognoscere possunt nisi quod ad oculos admouent. Hic idem ferè morbus cum Myopiasis: quapropter satis putauerim corruptum uocabulum anetymum delēdo, græcum potius sequi & Muscitiosi scribendum. Aethiopes statim à genesi frontem stigmatem notant, ut capitis & oculorum humor apud eos peculiaris hoc pacto exicetur, ut tradit Aetius. Aristoteles de animalibus ait, Glauiores oculi propter humoris paruitatem interdium me lius cernunt. Nigriores noctu ob debilitatem, quod minus à uisibilibus & luce mouentur. Igitur hi Nyctilopes dicuntur, & iuuenes frequentius ob nimium humorem. Copia enim humoris, ut supra dixi, nigrum reddit. Leucoma uero oculis glauioribus & siccioribus ue nit: Quapropter magis senescentium humoribus. Item dicit oculos in situ modico signum esse optimorum uirorum, in recessu autem cauo improborum. Qui minimum cōniuent im pudentes, qui multum inconstantes. Homo tantum inter animalia uarijs oculis. Præterea ut cauda leonibus, aures equis: sic oculi hominibus animi sunt maxima indicia. Sunt & illa ocu lorum epitheta, torui, obliqui, limi, peti. Ocularibus uitreis adiumento uisus usos fuisse an tiquos sicuti nos, nusquam reperio. uerisimile tamen est, quum & illis sensus per ætatem defi cerent. Plinius libro vii. Præmoritur inquit uisus auditusq; in homine. Est hodie Camerini familia quædam quæ oculorum morbos omnis curat, singulari quadam naturæ dote uerius quàm disciplinæ studio: uirtutem hanc paterfamilias filio natu maiori per manus tradit. O culos ex omnibus minimum attrahit iubet Galenus: si leuis morbi sit causa, tantum noxia subtrahenda, quæ quatuor sunt, Fumus, sol, lectio, uinum immodicum. Aqua prius tepida, deinde frigida diluendi: & si oporteat, lacte & oleo roseo liniendi: si altior incubuerit cau sa, quæcunq; illa sit, maxime hoc remedium proderit in cōmentarijs Cæs. Augusti repertū. Piper & crocum teres diligenter cum uino æque ac succo fœniculi: quibus mellis attici mo dicum simul & fellis uituli seu uulturis addito: deinde hoc collyrium in pyxide reposito, ad omnes oculorum morbos utitor. Aciem quoque restituit teste Plinio aquilæ fel cum myr tha & nitro simul tritum. Item passerini oui album cum melle attico. Cinis denique hiru dinis impositus.

Staphiloma

Chlamys

Phthisis

Glaucoma

Hypocho

mata

Amaurosis

Amblyopia

Ecpiesmus

Myopes

Strabones

Drimiasis

Coclites

Nuscitiosi

Aethiopum

mos

Nyctilopes

Leucoma

Physiogn

mia oculorū.

Oculi in ho

minibus ani

mi indicia

Oculorum

remedia

N A R E S.

DE NARIBVS uero quæ iuxta sequunt Galenus sic ait. Quod Diaphragma diuidit nares, altera pars in ora descendit & attrahit spiritum: Altera sursum re cta tendit ad uentriculos anterioris cerebri partis, unde & cerebri ipsius excre menta purgantur. Itaq; olfactus impeditur non tam ob nasi poros obstructos, quàm ob intemperiem ipsorum cerebri uentriculorū: aut humorem in eis ad gestum. Sternutamenta hinc quoq; procedūt, quod uentriculo ipso spiritu inflato ob frigus calore resoluitur, crepitumq; emittit, quod angusta uia dimissum ui subita abrumpitur. Nar rium morbus Polypus teste Paulo, ex eius animalis similitudine: ut ille acetabulis inuadit uenantes, sic iste nares occupat usq; ad sermonis & anhelitus impedimentum. Ponitur inter

Diaphragma

Polypus.

Bb

2

carcinomata

Ozæna carcinomata penè incurabilia. *Ozæna* ulcus item narium altitudine usq; ad Isthmiam, pro-
Nafones hibens odorem. Ex nasi quoq; forma *Nafones*, *Simones*, *Aquilini* appellati. Ad iudicium
Simones quoq; pars hæc traducitur. Nam & stili nasus *Plinio*, & *Rhinocerotis* nasus *Martiali*: & nar-
Aquilini lutos homines, & emunctæ naris dicimus iudicij seuerioris, quod purgatis naribus magis
 olfacimus. *Nepetæ* succus naribus supino infusus, sanguinem elicit. Stillationem narium ex
 humore reprimat, ac sternutamentum facit *Ocimi* semen tritū naribus immissum. Itē porri
 capitati folia cōmanducata. Item oleum calidum si naribus immittitur eunti dormitum.

A V R E S

A V R E S secundum *Aristotelem* totæ ex cartilagine & carne constant. Interior
 pars cocleæ anfractui similis. Hinc ad cerebrum tractus & oris palatum per-
 tinet: ac uena de cerebro descēdit eidem. Morbi uero his *Aetio* & *Galeno* au-
 thoribus, eueniunt partim ob frigus uel ob cutis tumorem uel sonitum altius
 neruum penetrantem, maxime uero inflatio spiritus exitu prohibiti dolorem
 parit: qui cum grauedine sit, in causa pituita erit & crassus humor. Fiunt & intus soni quan-
 doq; ob eandem causam. *Otalgia* appellatur earū morbus. *Cophosis* surditas. *Dyscoia* cum
Cophosis difficultate auditus, hos *surdaltros*, illos *surdos* dicimus. Qui ex *genesi* aut inueterati, diffi-
Dyscoia cile tolluntur. *Parotides* quoque his locis nascuntur ex capitis humore huc descendente &
Parotides aggesto. Sunt & quandoque sine tumore, quibus occurritur per cucurbitas & frequentes
Thlasis *Pyrias*. Est & *Thlasis aurium* etiam morbus. Auribus magnis stultitiam *Physiognomi-*
Aures ma zat *Aristoteles*.
gne stulto
rum

O S, DENTES, LINGVA, FACIES

O S in primis munitur labris & dentibus. Hinc *Labeones*, & *Dentati*, qui cum
 his nascuntur, ut *Curio Dentato* cōtigit. Dati sunt homini à natura, ut tradit
Aristoteles, cibi sermonisq; gratia: quibusdam uero animalibus pro armis, ut
 qui serratos habent & exertos. Homini commode instituti. Primi acuti ut se-
 cent, maxillares lati ut molant: *Medij* uero qui uocantur canini, qui amborum
 naturam seruent. *Infanti* circa VII. mensem nascuntur tres, quo tempore inflammantur gin-
 giuæ, quas oportet digito iugiter tenuare. Priores quod celerius nascantur pueris decidunt
Genuini & renascuntur. *Vltimi* qui *genuini* appellantur, xx. anno prodeūt, à nonnullis senescentibus
 iam. Hæc *Aristot.* *Pollux* uero ait, *Dentes xxxij.* numero solere esse. *Frequentes* uitæ longio-
Pyrrhi den ris indicium solere monstrare. *Pyrrhum* insuper regem *Epirotarū* dentes habuisse uno tan-
tes monstrofi. tum osse continuo lineis summis in figuram dentium distincto. Idem cōtigisse & *Euripheo*
Cirenæo. Sed & *Mestori* *Cyprio* patri *Nicoelis* regis, ad quem *Athenæus* sophista scripsit
 protrepticos, natus est filius *Timarchus*, qui ut scribit *Aristoteles*, duorum ordinum dentes
 utrinq; habuisse fertur. *Galenus* omnino ait dentes pati ex nutrimenti eis præbiti siue copia
 siue penuria. Hæc sicciore & tenuiores facit. Illa tumidiore gingiuas reddit: quæ uti solent
 cætera superflua, euacuatione curabuntur. At tenuitatis nullum remedium, quod in senibus
Parulis accidit. *Parulis* $\pi\alpha\lambda\iota\varsigma$, tumor ipse gingiuarum dicitur. Cui nisi per pharmaca occurratur
Epulis in pus ueniunt. *Epulis* $\epsilon\pi\alpha\lambda\iota\varsigma$ item tumor iuxta dentem genuinum, quandoq; cum febre &
 dolore uehemente, adeo ut hiare prohibeat. *Aristot.* in problem. ait dentes magis frigida, car-
 nem uero calida sentire. Præterea dentium stupori portulacam cum sale mederi. *Plin.* uero
 eorum doloribus acetum calidum in ore retentū, ad candorem quoq; facere testam marini
 conchilij sale plenam atque combustam. *Mart.* *Anienis* aquam dentes & ebur albos facere
 testatur. *Lingua* hominibus gustus sermonisq; gratia data. *lingula* uero siue $\gamma\lambda\omega\sigma\iota\varsigma$ à natu-
Lingula ra constituta, ut arteriam quæ à cibo infestatur operiret. Eam habent tantū uiuipera, quibus
 pulmo, & cutis pilo intacta. Quibus uero cortex ac penna operimētum: guttur uice lingulæ
 contrahitur & deducitur. *Linguam* uero alia retinent intus ut formicæ, alia foris ut muscæ
 aculeum. *Tabanis* acutissima, conchis uero mordax. Hæc *Aristot.* *Aetius* uero commemo-
Batrachus rat *Batrachum* tumorem uocari sub lingua maxime pueros infestantem. *Ancyloglossi* & $\gamma\lambda\omega\sigma\iota\varsigma$
Ancyloglossi $\lambda\acute{o}\gamma\lambda\omega\sigma\iota\varsigma$ ex ipsa *genesi* nascuntur, cum membrana opponitur linguæ inferius. Ex morbo fit
 quando ulcere præcedente dura macula lingua subsidet, tales male pronunciant. Ideo à qui-
Mogilali busdam *Mogilali* $\mu\omicron\gamma\iota\lambda\alpha\lambda\omicron\iota$ appellati, manu chirurgi curantur. *Muti* item & *surdi* teste
Aphthe *Plinio*. *Aphthæ* ulcera etiam in ore summo, infantibus plarunq; peculiaria uitio lactis quo
 nutriuntur

nutriuntur calido humore corrupti. Oriuntur & atate perfectis, quando humoribus eò calidis concurrentibus tumescunt ora aspectu sanguineo. Denique facies ipsa, quæ ad contemplandum cœlum, rerum omnium conditorem erecta hominibus tantum data est, varijs infestatur morbis. Quem uocant ἰουδομ, nos teste Celso uarios dicimus. Tumor est paruus & durus in facie ex humore crasso & calido, curatur per pharmaca mollientia. Fiunt & Ephelides ἐφελιδες seu stigmata, non enim altius penetrant. Celsus scribit quod in facie ueniunt uarij, lenticalæ, ephelides, quæ curari ineptæ sunt, cum uulgo notæ sint. Verrucæ tumores in uultu, græci μυρμηκίας, hos Festus sicut & hodie uulgius Cossos appellat. Fiunt quoq; τρυχίππε, ex humore, ex capite pityria adfecto. Serpunt q; usq; ad ceruicem, quandoq; dolorem adferentes, & prurimum, ut ait Aetius. Scribunt Hippocrates & Celsus, Qui faciem diu pallidam aut liuidam gerunt, uel capite uel uiscerum aliquo laborant.

Faciei morbi

Varij ἰουδομ

Ephelides seu

Stigmata

Lenticulæ

Verrucæ seu

Myrmecia

Facies pallida

GUTTUR, FAUCES

GUTTURIS utrinq; fauces sphrangitides. Alteræ sursum procedentes ultra aures Cariatides dicuntur. Glandulæ item positæ in ipsis ceruicibus quæ interdum cum dolore intumescunt. Deinde duo itinera incipiunt: Alterū asperam arteriam nominant: alterum stomachum. Arteria exterior ad pulmonem, Stomachus interior ad nutrimentum: illa spiritum, hæc cibum recipit. Ipsa autem arteria dura & cartilaginosa in pectore adsurgit: cæteris partibus refedit. Constat & articulis quibusdam compositis ad imaginem earum uertebraarum quæ in spina sunt. Ita tamen ut ex parte exteriori aspera, & interiori stomachi modo leuis sit, eaq; descendens ad præcordia. Iugulum ipsum recuruum inter ossa mollissima, altero sursum, altero deorsum capite in exitu sinu pectoralis ossis refedit: Et cum lato osse scapularum, infra caput eius neruis & cartilagini connectitur. Faucibus quoq; morbi ueniunt. Qui omnes in difficultate spirandi consistunt. Dum modice est, neq; ex toto strangulat, δυσπνοία dyspnoia. Cum uehementer ἀσθμα Asthma. Cum uero id accessit, ut nisi recta ceruice spiritus trahatur: ὀρθοπνοία Orthopnoia. Hæc Celsus. Sed & alij quoq; & gutturis & faucium à Paulo Aetio ac Celso traduntur aut thoribus Anginæ. Cuius tria genera, Synanche, Cynanche, Parasyanche. Præterea Parisisthmia, Vua, Tonsillæ, Struma, Dracotium, Cion, Aneurysma, Broncocele. Anginam teste Celso græci συνάγχη synanchen uocant: morbum in faucibus acutum, quando nec tumor, nec rubor ullus apparet, sed & corpus aridum, uix spiritus trahitur. Quâdo uero lingua faucesq; cum rubore transeunt, uox nihil significat, cynanche κυνάχη. Vbi autem tantum rubor & tumor est, nec cætera, Parasyanche παρασυνάχη. Aretæus medicus dicit his morbis causas esse plures. Frigus aut plagam seu frigidas potiones. Archigenes occultam dicit Synanches causam, in quosdam descendentes neruos uim respirandi iugulantes. Parisisthmia quando loca gulæ angusta præcluduntur, aut potione nimia uini aut hauustu subito alius cuius alterius rei, maxime acorem habentis, unde uehemens & subitus dolor. Vua, ut est author Galenus, similis Acino in summo gargarismi proueniens. Est & quem uocant Cion siue cionida, tumor item in gutture. Quâdo enim aut ex ieiunio adeo tenuatur ut lori modo sit flexibilis: tunc chirurgia auferre iubet Leonidas medicus. Aetius de utroq; morbo sic ait. Excrescens caro in faucibus, ex rheumate uocem impediens, prælonga & tenuis, cion à colamne similitudine. Pinguior uero tum profundior ac rotunda, Vua ab acini dicitur figura: quæ si catholicis non curantur remedijs, id est, sanguinis missione & purgationibus, ad chirurgiam recurrendū. Aneurysma ἀνεύρυσμα tumor est arteriæ præclusæ, ut ait Galenus, è sanguine & spiritu causam trahens. Fit autem cum uulnerata arteria pellis nequaquam superinducitur, sed serpit iterum materia ac redit eodem. Strumæ tumores in gutture ueluti glandulæ, quas græci ἀδένες uocant, uulgo Scrophulas, nec discrepant à græco uocabulo, cum illi χοιβάδες etiam uocent. nonnulli tamen χοιβάδες eas dicunt, quas Tonsillas Plinius uocat: est enim caro durata circa guttur, & alas, & inguina. nominis etymum ἀπὸ τῆς χοιβάδος, quæ petra scopulosa in mari dicuntur, uel à porcis quod huiusmodi morbo infestentur. Fiunt enim duo plurimæ quælibet sua inclusa pellicula, sicuti Stromata uel atheromata. Quandoq; chirurgica egent manu. Broncocele, tumor est ceruicis inter cutem & asperam arteriā: quando hebes caro melli apī ue similis cluditur, ut ait Celsus. Dracontium morbus apud Indos & Aegyptios in membris musculosis proueniens, uidelicet gutture, brachijs, coxis, cruribus.

Sphrangitides

Cariatides

Iugulum

Dyspnoia

Asthma

Orthopnoia

Angina

Synanche

Cynanche

Parasyanche

Parisisthmia

Vua

Cion

Aneurysma

Struma

Scrophula

Tonsilla

Broncocele

Dracontium

PHILOLOGIA

Soranus medicus Soranus medicus hoc ex animali quodam simili inter cutem innato dicit procedere: Paulus animal esse negat: Nos Alatri inter Hernicos hodie malum hoc frequens cognouimus. Ducunturque pro remedio noctibus per urbem irrequieti, crepitantibus simul areis uasibus, praesertim initio morbi, Spinam teste Plinio e faucibus enjies, si nudis in aqua pedibus consistes.

CERVIX.

Spondyli **S**ERVI X siue collum, quod graeci τράχιλον δερμ' ἀρχίνα dicunt, medium inter humeros & caput, nodos seu uertebras habet septem, quos illi spondylos, Homerus astragalos appellat. Primus Capiti proximus Epistrophe. Hippocrates Dentem uocat. Duas habet iuxta caput probolas eminentes, quas cornices appellant. Secundus Axis a mobilitate dictus, Duas probolas habet, altera primum, tertium altera attingit nodum. Vltimus ex omnibus Atlas spatulis proximus, quod baiuli modo ac turbinis onera sustineat. Sustinetur praeterea collum neruis, quos a robore & firmitate Galenus & Pollux τένοντας, id est, tenontas appellant. Morbi deinde ipsius Tetanon, Opistoton, Emprostoton, unus tamen morbus. Spasmus quidem est concreto ferè toto corpore e frigido humore, maxime circa spinam musculorum, adeo quod flecti nequeat. Quandoque ex anteriore corporis parte, uocaturque Emprostoton, quandoque e posteriore, diciturque Opistoton. Interdum recto corpore, uocaturque Tetanon. Haec Paulus. Pelops uero graecus author Spasmodum, id est tensionem hoc malum appellat, & Syntomon musculorum ac neruorum circa collum, causam dicit esse musculos crasso spiritu ac frigido refertos. Quapropter non humidam sed siccam pyriam: tum sicuti in spasmo euacuationem his mederi. Signa morbi, difficultatem anhelitus, motum arteriarum paruum actum, ruboremque in uultu, tum oculos tumidos, urinam ferè aqueam uel sanguineam.

THORAX ET EIVS PARTES

Thorax **S**EQVITVR thorax: Pars secunda corporis, quam ab initio proposui. Hic, ut ait Pollux, a ceruice usque ad coxas protenditur. Scapulae quae ceruici continuant. *Clides* Os latum Scapularum utrinque tendit. Graeci κλείδες & ὄλμοι uocant. Scapulas uero ipsas ὀμοπλάτας. *Olmos* Postea sequuntur humeri, dorsum, renes, tergum, lumbus, spina quae renes diuidit medios. Humeris iuncta brachia, sub brachijs alae, sub alis latera, sub lateribus succinctum, quod ὑπόζωμα uocant. Nunc singulas resumam partes. Dorsum pone pectus. Cuius partes scapulae & spina, infraque e regione uentris lumbi, *spina* communesque partis inferioris, & superioris costae octonae. Nam de hominibus gentis Turditanae, quos septenis costis ferunt gigni: nullus idoneus est author. Spina dorsii cartilaginea *Costae* est, principium & ipsa ossium sicuti cor uenarum. Nam a spina ossa continuant, ubi nodi seu uertebrae neruis colligantur, quae sunt numero decem & septem. A quibus costae duodecim, *octonae* utrinque exeunt. has πλιγας uocant, quarum aliquae pectori iunguntur, aliquae circa thoraca desinunt. Quae pectori iunguntur octo. Harum quaedam legitima, quae magna sunt: quaedam spuriae dictae, paruae, ac pectori propinquiores. Hinc dolor pleuretis, id est, lateritius, cum febre plarunque & tussi ac anhelitus difficultate: interdum etiam sine febre, ut Paulus scribit. Renum uitia *Pleuretis* diabetes, ut Aetius tradit. Inueteratus hic morbus ex humore prauo congesto maximam inducit sitim. Potoque ob debilitatem statim urina emittitur, uocaturque diabetes, quod speciem Siphonis praeseferat. Aretaeus addit & uisceribus eos ardere, nec diu uiuere. Curantur humoris prauis euacuatione. Fit & calculus in renibus, *Renū uitia* in pueris praesertim defectu concoctionis. qui morbus & uesicae accidit, uocaturque lithiasis. *Diabetes* Thorax quoque laborat doloribus, quae thoracis appellantur, est & eius morbus Empyema *Calculus qui* *Lithiasis* *Empyema* *Empyema* ἐμπύημα, qui per uacua thoracis seu succinctum uertitur, procedens uel ex sanguine commaculato uel alicuius uisceris ulcere. Hinc statim phthisis solet sequi. Signa, grauitas thoracis, tussis breuis & sicca doloribus admixta, ut author Paulus. Pectori iuncta, Mammae tantum hominibus & uespertilioni, ut ait Clearchus Solensis.

Viscera,

VISCERA, INTESTINA

INTERIORA aut uisceribus, aut intestinis continentur. Viscera sunt cor, cerebrum, pulmo, stomachus, lien, hepar. Intestina ex stomacho pendent, orbibusque implicitis excrementa excipiunt ac reddunt. Nunc uiscera considerabimus. Quorum præstantissimum Cor, principium sanguinis & uenarum, præsertim Magnæ & Ahortæ. Hoc membrum ex omnibus minimum adfici, utpote quod alijs deficientibus salutem & opem subministrat, situm in sinistra parte quod hæc frigidior dextra, caloreque ipsius foueri sit necesse. Reliquis animalibus in medio pectore. In piscibus macro turbinis caput spectat. Eius discrimina, amplitudo, exiguitas, durities, mollities: herbilibus sensibus durum: ingeniosis mollius: timidis magnam quod calorem proportionem non habeant. At parum caloris in magno conceptaculo exolefcit, ex quo sanguis frigidior fit. cor magnum, proportionem lepori, ceruo, muri, hyenæ, asino, pantheræ, mustelæ, reliquisque timidis. Vni omnino homini salit propter adfectus, tum iugiter pulsat. Hæc Arist. Galenus ait cordis calidi signa, respirationes, & motus arteriarum magnitudo ac densitas. Præterea audacia & in rebus gerendis promptitudo, pectus latum, ingens thorax, denique toto corpore calor: contraria his signa frigidi. Circa cor præcordia sunt, græce φρένες ἀπὸ τοῦ φρονέω. i. sapere. Hæc pars cor ac pulmonem discriminat, ut Aristot. Celsus ait, Sub corde & pulmone transversum ex ualida membrana septum est, quod Diaphragma græci appellant: hoc à præcordijs uterum diducit, estque nervosum, multis eorum uenis discurrentibus. In parte igitur præcordiorum titillatio fit ob pellis tenuitatem, quibus telo transfixis uisus est quandoque aliquis ridendo mori, ut Arist. & Plin. aures. Pulmo spirandi officio delegat, hunc omnia terrestria retinet. Pisces eius loco branchias habent, præter Balanas & Cetos ac omnia quæ resiliunt, ut scribit Aristot. A Celso fingitur spongiosus, & ideo spiritus capax. Spinæ quoque à tergo ungulæ bubulæ modo diuisus iungitur. Paulus morbum eius πνευμονία appellat, quando tumescit, plarumque ex uehementi catarro, uel asthma, uel pleuretide. Hos sequitur difficultas anhelitus, febris, sitis, & in ore rubor. Pulmo saillus & agninus, ut ait Paulus, pedem ex calceo læsum sanat, uulpinus si liquefactus potetur asthmaticos. Marinus pulmo recens contusus podagras. Hepar à dextera parte sub præcordijs, ab ipso diaphragmate siue septo nascens, intrinsecus cauum, extrinsecus gibbum, quod preminet uentriculo residet, & in quatuor fibras diuiditur. Hoc ut ait Aristot. secundum locum inter uiscera obtinet. Sanguinis est post cor receptaculum. Hepaticos uocat Aetius sicuti & Stomaticos & celiacos, qui citra tumorem adeo eo membro debilitant, ut ex eo sanguis per uentrem effluat. Galenus ait quod more splenis hepar etiam tumescit quandoque & indurat, ex quo sitis sequitur, & cibi inappetentia. Idem hepatis frigidi signa ponit angustiam uenarum, pituitam, & sanguinem cum toto corpore frigidiorum, nisi forte cor caleat. Contraria his calidi. Hepar aprugnum nuper exsiccatum atque contritum ex uino facit ad serpentium morsus. Anthiæ siccum epotum ad calculos. Canis rabiosi assatum atque manducatum ad eius morsus. Lacertæ ore contritum ad dentium dolores. Caprinum item assatum ac oculis perfrictum ad Nyctilopas. Fel sub hepate apparet angusto ore, fundo ampliore, cui peculiaris amaritudo. Volatilibus amarior quam quadrupedibus. Calidior autem ac siccior flauus quam pallidus, flauo item uiolaceus. Hoc multa carent animalia. Splen græce λειψ in sinistra parte ex hepatis regione: eius substantia mollis ac tenuis, & humor apta recipere crassiorum. Nam & sanguinis faciem & partem trahit, & hunc humorem melancholicum Galenus uocat. Hic sanguinem per arteriam trahens ac tenuans seipsum nutrit. Eius natura signis extrinsecus deprehenditur, si frigidus an calidus, ex patientia & impatientia frigoris, ciborum delectationibus & alijs. Celsus ait: Lien sinistra non diaphragmati, sed intestino innixus natura mollis, paulum à regione costarum in uterum excedens, maxima parte sub his conditur. Trahit ab hepate melancholicum humorem, qui sanguinis faciem existimatur. Morbus eius quando tumescit, primo cum dolore, deinde citra dolorem durefcit: his os fetidum, ulcera in coxis. Intemperantius is cum uenerit curabitur, sicuti aquæ morbus. Arist. de animalibus III. ait, Quoties in lunæ excremento plus diuertitur quam calor eius uisceris possit conficere, lienosis sunt. Plinius uero homines in Cauno insula pallido colore ac lienosos appellat. Hinc lienteria, leuitas intestinorum. Stomachus, ut ait Celsus, intestinorum quidem principium, nervosus à septimæ spinæ uertebra incipit. Circa præcordia autem uentriculo connectitur pars quæ uocatur secundum Pollucem, Os uentris sub stomacho sita iuxta pulmonem. Aristoteles pericarpion uocat. Hæc receptaculum cibi est inter lienem & iecur posita. Stomachi frigidi signa

Cor uiscerum
præstantissimumCordis calidi
signa

Præcordia

Diaphragma
Titillatio

Pulmo

Pneumonia

Hepar

Hepatici

Celiacos

Hepatis frigidi
signa

Fel

Splen

Lienosis

Lienteria

Stomachus

PHILOGIA

secundum Celsum pallor, macies, praecordiorum dolor, uomitus in ieiuno, dolor capitis: re-
 medium, clara lectio, deinde deambulatio, adsiue ungi, & lauari, uinum frigidum tenuesq;
Hyptiasmus bibere. Hyptiasmus inter eius morbos. Qui, ut ait Galenus, est conuersio stomachi & Atonia
Atonia ex humore imperante. Ex quo non facile concoquit. Curatur pharmacis siccantibus. Nausea
Nausea fastidium stomachi dicitur ob prauum humorē circumstantem. Hanc comitat Anorexia,
Anorexia id est cibi inappetentia: pellitur olfactu aceti, tum alijs acutis odoribus. Bulimus βόλιμος,
Bulimus quem nos magnam famem interpretari possumus, cum ob famem stomachus deficit, paula-
 timq; adeo frigescit, ut partes extremae destituantur. Curatur & hoc aceti aut panis à fumo
Lygmus recentis olfactu, tum si extrema membrorū aqua calida foueantur. Lygmus latine singultus
Stomachia fit stomacho ob saturitatē, uel quandoq; uacuitatem. Stomachia, id est σωμαχία & σκαλιτία
Cardiacus Strabone teste, morbi quos Romanae legiones in Arabia duce Aelio Gallo tempore Augu-
 sti senserunt. Meminit & Pli. li. xxv. ca. ij. Cardiacus morbus in ore uentris, quod graeci an-
 tiqui cardiacam uocabant, accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequēti & obscuro: re-
 creatur olfactu spongiae, & flabelli uentilatione. Celsus sic ait, Stomachum multa exagitant,
 calor, inflammatio, exulceratio, pituita, bilis. In omnibus autē eius malis utenda exercitatio.
 Sed uitium uulgatum ante omnia est resolutio, quam graeci Atoniam uocant, cum cibi nō te-
 nax est. his optimum balneum, lectiones, excitationesq; superioris partis: perfundi frigida,
Intestinorum & cibi frigidi qui nō facile concoquant. Deinceps Intestina dicenda, quae ut diximus, ē sto-
sex nomina macho pendent, initiumq; trahunt. Nomina eorū sex, ab dextro latere duo, ieiunum, gracile,
Ieiunum totidem ab laeuo, rectum, caecum. Colon ieiunum dicitur, quod nunq; quod accipit conti-
Gracile net, sed protinus in inferiores partes transmittit. Inde tenue intestinū est renibus uehementer
Ab laeuo implicitū. Orbis uero eius per membranulas inferioribus conuertuntur, qui in dexteram
latere partē conuersi, & ē regione dexterioris coxae finiti, superiores tamen partes magis complet.
Rectum Deinde ad intestinū cū crassiore altero transuerso cōiunctū. quod ab dextera parte incipies
Caecum in sinisteriore peruiū, ac longū est in dexteriore. Id ideo Caecū nominat. At id quod peruiū
Colon est, late fusum atq; sinuatū, minus q̄ superiora intestina neruosum, ab utraq; huc atq; illuc uo-
 lutum sinistrores inferioresq; partes tenet. Contingit iecur atq; uentriculū, & deinde cum
Ileon quibusdā membranulis ab sinistro rene recuruatum in imo dirugatur, qua exeunt: ideoq; ibi
Colon rectū intestinū nominatur. Gracile intestinum Ileon, plenius Colon dicunt. Est enim Colon
 pars crassioris intestini ppaginē habens, fertur ab dextro in sinistrū latus modo zonae. Huic
 dolores maximi, qui appellant Colici, uel propter crassum pituitosumq; humorem, tunicas
Ileus ipsius operientē ac spiritū prohibentē: uel acutū calidumq;: ante etiā tumorē inflammatio-
 nemq; spiritus utcunq; torquet, sepeq; aditu intercluso, excrementa per ora emittunt. Ileus
 intestini gracilioris morbus eodē ferē effectu ἀπὸ τοῦ ἰλεῦς, id est uertere. Huic multa medent.
 Tum subitaneum illud, Psellum ex aqua frigida epotum, ut Paulus.

VENTER

VENTER ipse quem tertiam esse corporis partem diximus, intestinorū excre-
 mentorumq; conceptaculum est. Huic sumē seu abdomen adiungitur, cuius
Aqualiculus postremum Aqualiculus dicitur. ut placet Aristot. Huius morbi complures à
 Paulo, Aetio, Galeno ac alijs memorant. Cholera, Dysenteria siue Tormina,
Cholera Tinelmus, Liēteria, Coeliacus, Syntexis, Tormina, Vermina, Epneumatosis,
Dysenteria Emphyisma, Fluxus, Igitur Cholera numero plurali, uentris turbatio facta & per interna &
 per uomitum ob cruditatem & prauos humores aggestos, Cholera uero numero singulari
 pro bile ponitur apud Lampridium tantum in Alexandro. Dysenteria, ut tradit Archige-
 nes, ulceratio arteriarum ac uiscerum perseverans, ex causis extrinsecus, uidelicet frigoris, ca-
 loris, potionis, cibiq; minime concocti aut acuti. Habet similitudinē cum Tinelmo, qui uo-
 luntas est inefficax excreandi, sanguinis tantum aliquid emittens. Hunc morbum Celsus di-
Tormina cit Tormina à latinis appellari. Liēteria, ut ex argumento nominis apparet, interiorum le-
Liēteria uitas & liquatio est. Fit saepe praecedente Dysenteria, quādo cibus citra coctionem liquidus
Syntexis excreatur. Syntexis quando humoribus eò descendentibus simile quiddam flauae bilis ex-
Coeliacus creatur. Generatē ē febre urente omnem extrinsecus humorē. Coeliacus morbus item, cū uen-
Vermina tri liquida emittuntur gratia debilitatis. Si ab autumno in hycmem durauerit, uix curabilis.
Epneuma Causa morbi superflua, & alienus cibus, continua frigora, seu calores uehementes. Ver-
tosus mina uentris uiscerumque dolores. Epneumatosis uentris inflatio, humoribus pituitosis in
 uapores

... ex medio
 ... extenuat
 ... cibum ex fr
 ... seu Emphy
 ... in uentre, &
 ... pinguiam
 ... est. atq;
 ... corp
 ... utendi post ci
 ... quos graeci
 ... Alcarida
 ... hos omnis
 ... adstricta m
 ... Lactantius duas i
 ... umbilicus por
 ... ipse
 ... Quando tum
 ... M
 ... in eum descen
 VESIC
 ESICA quarta
 & duplex, ceruic
 quod pabi subel
 Nam in uiris iuz
 feminis super ge
 urinae spatiosu
 ac plenius uuln
 sunt, à quibus ac
 cute, ab interio
 uocatur. A K
 quod per eas in
 uarios esse const
 prohibitio potillim
 dante, ipuorū gen
 Lithiali cum lapi
 mino prohibet. D
 iungura cum paula
 graeci uocant
 libent. Nam sangui
 quos Cremasteres
 uenz. Haec autem tur
 una parte inhare
 comprehendunt, atq;
 uis propria cuique
 q; omnibus interiorib
 dicitur. Is ab una p
 Sub hoc genere plu
 modo morbo aut pon
 & Epiplocele, ap
 ueridum cum partem h
 mbas. Quae circa uena
 Praeter hoc integris tu
 ient, ipsum Sororum i
 malum increuit, ut alter

uapores resolutis, ex mediocri calore. Nam ingēs frigiditas haud omnino uaporem gignit, quod nequaquam extenuat cibum aut resoluūt: uehemens enim calor cibum digerit, mediocris in uapores cibum ex frigido humore conuertit. Aetius uero de his morbis sic scribit. Epneumatosis seu Emphyfima spiritus inflatio sub cute, quandoq; sub pelliculis & musculis congestus. Fit & in uentre, & intraneis, & in hydropico tympanite. Occurritur pharmacis diaphoreticis pinguium humorum. Fluxus uentris, de quo Celsus ait. Vno die fluere aluū, saepe pro ualitudine est, atq; etiam pluribus dum febris absit, & intra septimum diem conuiescit. Purgatur enim corpus, & quod intus laesum erat utiliter effunditur: uerum si peruerat, uomitu utendū post cibū. Item balneo ac frictionibus praeter uentrē. Nascuntur & in aluo uermes, quos graeci ἐλμινθας uocant. Trium sunt generum, Lati, Teretes, & quos à uermium similitudine Ascaridas illi uocāt, intestini recti extremo plurimū reperti, sicuti in graeci teretes. Celsus hos omnis communi uocabulo lumbricos uocat. Idem aluū deiciendum suadet. Quae si sit adstricta medicamentis quarenda deiectione. Adstrictam faciunt labor, se-dile, quies. Lactantius duas in utero fistulas ponit, spalim & cibalem: hac cibus, illa potus. In uentris medio umbilicus ponitur: hic septimo die infantibus resoluūt magno sanè periculo. Nam ante resolutionē ipsam, ut ait Plutarchus in problematis: infans plantae propior est quam animal. Quando tumet exomphalon uocant, aut intraneis eo concurrentibus, aut certe carne supernascente. Moges medicus tris causas posuit. Aut intestinum, aut omentū, aut humorem in eum descendere.

Emphyfima

Fluxus uentris

De uermibus
in aluoDuae in uentre
fistulae
UmbilicusExomphalos
Moges me-
dicus

VESICA, GENITALIA, GENITURA.

VESICA quarta pars corporis, quam graeci κύστις uocant in ipso sinu neruosa, & duplex, ceruice plena, ac carnosā: iungitur per uenas cum intestino, eoque osse quod pubi subest, ipsa soluta liberior est, aliter in uiris, aliter in foeminis posita. Nam in uiris iuxta rectum intestinum collocata, in sinistram partem inclinatur. In foeminis super genitale eorum sita, supraque elapsa ab ipsa uulua sustinetur. Tum in masculis iter urinae spatiosius & compressius à ceruice huius descendit ad colem. In foeminis breuius ac plenius uuluae ceruix se extendit. Ipsa autem illa inter coxas & pubem imo uentre posita sunt, à quibus ac pube abdomen sursum uersus ad praecordia peruenit, ab exteriore euidente cute, ab interiore breui membrana inclusum, quae omento iungit. Qui Peritoneus à graecis uocatur. A Renibus duae uenae ad uesicā ferunt colore albae, quas graeci νεφροφαγας uocant, quod per eas inde descendentes uenae in uesicam distillare incipiunt. Morbos ipsius uesicae uarios esse constat. Primum quoniam hunc locū urinae receptaculum natura parauit, eius prohibitio potissimum fuerit malū. Prohibetur autē uis de causis, ut scribit Paulus, Tumore, duritie, ἐρεμώσις genitalis, paralyti, paraptosi itē genitalis, Sympathisi, διασθηνικὸς ulceratione, Lithiasi cum lapis in uesica generatur. Nomina uero retinēda urinae tria, Ischuria quae omnino prohibet. Dysuria, cum nō quidē prohibens, sed cum difficultate emittēs. Tertia Stranguria cum paulatim & cum dolore emittitur. Hinc testes sequuntur in masculis quos διδύμους graeci uocant, non etiam pares, de quibus Celsus sic ait. Simile quiddam medullis habent. Nam sanguinem non emittunt, dependent uero ab inguinibus per singulos neruos quos Cremasteres κρεμαστῆρες graeci uocant, cum quorum utroque binā descendūt arteria & uenae. Haec autem tunica teguntur tenui & neruosa, alba super ea ualentior tunica, quae interiori una parte inhaeret, Dartor graece uocatur. Membranulae uenas, & arterias, eosque neruos comprehendunt, atque inter has duas tunicas superioribus partibus lenes perutilesque sunt. Haec tenus propria cuique testiculo, & uelamenta, & auxilia sunt. Communis deinde utriusque, atque omnibus interioribus sinus est, qui iam conspicitur à nobis, ὄρχιστον à graecis, Scrotum à nobis dicitur. Is ab una parte medijs tunicis leniter innexus est, à superiori tamen circumdatus. Sub hoc genere plura uitia esse consueuerunt, quae modo ruptis tunicis, modo integris, modo morbo aut pondere deductis eo aut omento aut intestino, uocaturque à graecis Enterocoele & Epiplocele, apud nos unico nomine Hernia dicuntur. Integris uero membranis interdum eam partem humor distinguit. Eius species duae, uel inter tunicas crescit, uel in renibus. Quae circa uenas & arterias sunt graeci uno nomine Hydrocelem ὑδροκύστιν uocant. Praeter hoc integris tunicis Ramex nascitur, Cirsocelem illi appellant, cum uenae intumescunt, ipsum Scrotum implent. Quum uero super ipsum testiculum neruumque eius id malum increuerit, ut alter sit altero maior, caroque inter tunicas tristior, Sarcocelem dicunt.

Vesica

Iliis

Urinae pro-
hibitio

Ischuria

Dysuria

Stranguria

Didymi

seu Testes

Colci

Cremasteres
nerui

Scrotum

ὄρχιστον

Enterocoele

Epiplocele

Hernia

Hydrocele

Cirsocele

Sarcocoele

dicunt. Interdum etiam inflammatione tumet ipse testiculus febresque facit, cum dolor ad in-
 guina peruenerit Buboccele. Genitale ipsum Coles dicitur. summum eius caput Glans appel-
 latur. Cuius uitium aut si nuda sit, aut si contacta nudari nequeat, quod graeci malum Phy-
 mosin φύμωσιμ dicunt. Priapismus cum tentus Coles iugiter fuerit citra uoluntatem uene-
 riorum. Fit ex humore crassitudineque Herneorū, inflammate spiritu & calore mediocri. Cul-
 rebus frigidis occurritur. Nascuntur & in glande Thymi, qui ulcera sunt carne supernata.
 Phymata etiam dicuntur abscessus minuti in fistula urinae, ut ait Celsus. Goniorrhoea γονιόρροια
 huic parti solet accidere, geniturae uidelicet emissio minime uoluntaria, ex debilitate profici-
 scens. cui occurritur, ut idem dicit author, frictionibus, & gelido cibo ac potu, tum abstinen-
 do à rebus inflantibus. Hermaphroditos quoque inter huius loci uitia ponit Leonidas, eosque
 diuerso genere. In uiris quandoque circa Scrotum medium genitale apparet muliebre. In fe-
 minis, item cum suo uirile. Curantur quandoque Chirurghi manu. Foeminae quoque genitale
 uulua. Cuius duae partes, interior quem Euripides ἀμνίαμ uocat, & exterior quam graeci χο-
 γάον siue ὑσέγας, Nos locos & Secundas uocamus ubi generatur infans. Legitur haec pluri-
 bus & ipsa malis obnoxia. Nam saepe tumescit, aut ex plaga, aut defectu mensium. Quandoque
 ex ipsa genesi clausa, aut operta est carne supernata: aut sinus ipse aliqua membrana circa os
 uuluae obducitur. Haec Philomenus. Soranus autem ipsam quandoque durari ait, nulla cui-
 dente causa, tumore neque soluto, neque in abscessum transeunte. morbus is σκίωμα Sciroma
 dicitur, plerumque circa ipsius ceruicem proueniens. Fiunt autem, ut author est Aspasia, in uulua
 Hydrocele & Buboccele in parte dextra, & Cirfocele, est enim tumor cum duritie, quae omnia
 Chirurgia indiget. Insuper & uuluae strangulatio, & Hypercatharsis, cum fluente sanguine
 menses longiore tempore continentur. Est & fluxus muliebris, quem graece εἶμ uocant, diste-
 rens ab Haemorrhagia, quod haec puriore sanguine emittitur. Fluxus uero hic marcente acta-
 bido, uitio diuturniore. Ruber plerumque florentibus emittitur, albus uero deflorescentibus.
 Si perennauerit, incurabilis uterque. Tempus muliebre Plinius Menses, graeci ἐμμήνια uocant.
 Contingit circa annum XIIII. raris antea, rarissimis postea: perseverat usque in annum XLV.
 quibusdam usque ad L. raris ad LV. Durat autem dies sex, quandoque viij. rarissime ix. Cocundi
 omnibus statuta tempora, praeterquam homini, cui etiam post coitum poenitentia, auspiciū uide-
 licet uitae à poenitenda origine. Sed & locus postulat, quando de genitalibus diximus: ut de
 genitura pauca dicamus, quam aequiuoce latini, & semen, & genelim ipsam appellat. Semen
 quod graeci γόνιμ uocant, ut est author Aristotel. homini proportionem copiosius emittitur
 quam ceteris animalibus. Hinc post coitum lassitas prouenit. Praeterea toto exit è corpore.
 Argumentum est filiorum similitudo, ex paruis interdum corporis notis parentes referentiū.
 Mulieri uero, ut placet quibusdam, semen non emittitur, sed eius loco mensium sanguis: aut si
 emittit, paruū id quidem, nec necessariū conceptui. Viri genitura uim habet coaguli. Herodotus,
 ut ait Aristot. uera non scribit, nigram Aethiopū esse geniturā, Quasi sit necesse omnia
 nigra esse, quibus nigra sit cutis. Animalia parua foecundiora, quod semen in magnis abit in
 membrorum magnitudinem. Quare gallinae Adrianae, paruae admodum, foecundiores sunt. Ge-
 nitale item magnum infœcundius, quod genitura longo itinere fistulae refrigeratur, uimque
 amittit. Semen ipsum in locos uuluae concedens, ut ait Hippocrates, more panis in dibano,
 spiritu simul & humore inflante, adhibito calore extumescit. Cutis ex humore obducitur.
 Ossa paulatim coalescunt. Foemina diebus xliij. Mas. xxx. absoluitur: quoniam in foeminis geni-
 tura humidior, debilioreque, ac plus aliquantulum temporis expostulat. Signa concepti hominis
 uomitus & mulierum malacia. Ferunt x. non amplius menses, quaedam viij. nulla viij. quanto minus
 habet infans nutrimenti, tanto citius exit. Mares in hominum genere, quod calidiores mollior-
 resque in utero sunt, motuque ipso franganter, citius pariunt. Foeminae contra longiore tempore
 in utero continentur, ubi in lucem uenerint celerius consenscunt. Nam & pubes, & senium illis,
 quod natura frigidiores debilioresque sint, prius contingit. Denique sexus foemineus tanquam na-
 turae detrimentum aliquod putandus. Natus uero alteri parenti similior, unde plus acceperit
 materiae, eiusque magis refert sexum ac naturam, cuius genitura praeualuerit. Sunt & futuri sexus
 signa. Quaedam, si coitus matutinus fuerit, si in dextro latere infans confederit mas erit, ut tra-
 dit Hippocrates. ut autem Aetius, si dextra mammilla tumidior fuerit. oraculum autem si dextrae
 manus arteria uelocius pulsabit. Ambo uero contraria si foemina. Partus uero difficultas,
 quam graeci δυσοκίαμ uocant, sit uel circa parientem, uel quae iam peperit aut in locis uel extra.
 Circa

Buboccele
 Genitale
 Coles
 Glans
 Phymosis
 Priapismus
 Thymi
 Phymata
 Goniorrhoea
 Hermaphro-
 diti
 Leonidas
 medicus
 Vulua
 Secunda
 Loci
 Philomenes
 medicus
 Soranus
 Sciroma
 Strangulatio
 Hyperca-
 tharsis
 Fluxus
 muliebris
 Hemorrhagia
 Menses mu-
 liebres
 De genitura

Animalia
 parua fo-
 cundiora

Conceptio
 Genesis

Futuri sexus
 signa.

... multae sunt
 ... portus. Circa gra
 ... ad si praeter modu
 ... Eura uero sit siue ob
 ... uero medicam
 ... laborat. n
 ... Nascitur pu
 ... in ocio. Qui uero praet
 ... extensis. Aristot. scribit
 ... alteri, quibus in u
 ... in crebro coitu
 ... Quapropter raro fieri mo
 ... Alexandri te
 ... in eod
 ... quae siuem o
 ... altera nupti
 ... eundem ponti
 ... quondam m
 ... in
 ... NSANIAE siue
 ... oriri constat. Cell
 ... gines, quamuis a
 ... est. De phrenesi P
 ... est membranarum
 ... plerisque in quar
 ... tantum led
 ... Alij & rationem
 ... Quapropter e
 ... facit: si sic
 ... medium
 ... omnino in utris, cu
 ... Hac Rufus. Alter
 ... atra mouere. Hui
 ... spes ei propo
 ... quae uel in cereb
 ... Orestes & Ajax. C
 ... prodest. Si in trit
 ... caueda
 ... contemptui ac
 ... utendū. M
 ... & Cyanotropia, quib
 ... in diem & monum
 ... Mania, ut A
 ... corrupto ad cer
 ... est. Ex quo audaces
 ... aut uino risu, aut cant
 ... inter Melancholia
 ... oculis sunt cauis, ob
 ... iudicis. qbus m
 ... amoru cura extingui
 ... hic est illa. Ille ex a
 ... Phrenesim. alter somn
 ... dormire, quandoque ocul

Circa parientem multae sunt causae. Debilitas naturalis, angustia uuluae, tumor secundarum ante horam partus. Circa grauidam quando pondus praeter magnitudinē formamq; naturalem gerit, uel si praeter modū naturalem nascitur. In locis Dyffocia fit quando uia angusta reddatur. Extra uero fit siue ob frigus cōcretum, seu nimum calorē uim naturalem dissipantem. Atocia uero medicamenta sunt apta faciendis abortiuis. Mulieris partus facilius, ut inquit Aristot. quae laborat, neq; ociosa neu fellularia sit. Labor enim excrementa absumit quae augentur in ocio. Nascitur puer capite deorsum prolato, manibus ad scēmina protensis, pedibus extensis. Qui uero praeter naturā, aut obliqui, aut pedibus prioribus, ut Agrippae in fausto omine. Aristot. scribit monstrosos partus nasci à Democrito putari, q; duo subeāt scēmina, alterū alteri, quibus in utero postea confusis, euenit ut mēbra coalescant atq; dissideāt. Nam & auū in crebro coitu semper oua colore uariare. Ipse uero causam in materiā transfert. Quapropter raro fieri monstra in his qui singuli pariuntur: sed in partu numeroso. Nos Romae uidimus Alexandri temporibus infantes geminos simul coniunctos, aduersis inter se uultibus ac manibus in eodem corpore: qui tamen parū uixerunt. Nec longe post duo successere prodigia, quae fidem omnem excedunt. Duarū uirginū altera ex canis concubitu semicanem peperit. altera nuptiarum die subito erupto genitali uir marito apparuit. Vterque igitur casus ad eundem pontificē expiationis gratia meo fratre Mario conciliante relatus, & Minotaurum quondam monstrum, & Plinij uerba credibilia fecere, L. Cossitiū in Africa factum ex scēmina marem in simili die se uidisse testantis.

Dyffocia
Atocia
Quomodo
puer nascitur
Agrippae
De monstris

INSANIAE siue torporis genera diuersa esse, diuersisq; è partibus corporis oriri constat. Celsus in primis tria narrat. Phrenesim, cum quaedam uanas imagines, quamuis adhuc sapiat, accipit. Perfecta est, cū illis imaginibus addictus est. De phrenesi Possidonius graecus author in hac sententiam scribit. Tumor est membranarum circa caput cum febre acuta mentem alienans: raris accidit in prima febre, plerisq; in quarta quinta seu sexta, prouenit è flaua bili. Eius tria genera. Quidam in Phantasia tantum laeduntur salua ratione & memoria, quanquam male imaginant, bene iudicant. Alij & rationem deperdūt incolumi memoria, amissa deniq; memoria omnia funditus ruunt. Quapropter eius status considerandus, ut ait Rufus medicus. Si humida, profundos fomnos facit: si sicca, uigilias: si humida cum paruo frigore, stultitiam. Eius unicū & praestantissimum remedium corpus extra intrāq; calefacere: praeterea uinum album ac tenuē. Aqua omnino inutilis, cum eam humidam, uenus quoque frequens frigidam & humidam reddit. Hac Rufus. Alterum insaniae genus sine febre in omni tristitia uersatur, quam uidetur bilis atra mouere. Huic utilis purgatio sanguinis, & abstinentia, praeterea obiurganda uana tristitia, spes ei proponenda, eius opera aliqua laudanda. Tertium genus Melancholia dicitur, quae uel in cerebro, uel in toto fit corpore: Ex his quidā imaginibus nō mente falluntur, ut Orestes & Ajax. Quidam animo desipiunt, subito enim terreri & expauescere huic morbo prodest. Si in tristitia, nigrum ueratrū, Si in hilaritate insanit, albū dandum. In hoc genere cauenda solitudo, ac cum notis & familiaribus cōgrediendum, eis praesertim quibus minime contemptui ac neglectui sit. Mutandae item regiones: & cum mens redit, annua peregrinatione utendū. Memorantur & à Marcello medico species illae Melancholiae Lycantropia & Cynantropia, quibus noctu excitantur, & more canum aut luporum perambulantes usque in diem & monumenta. Nosces eos colore pallido, lingua sicca, cauis oculis, ulcerosis cruribus. Mania, ut Archigenes & Possidonius scribunt, sine febre generatur ex multo sanguine corrupto ad cerebrum confluente. Cui saepe ebrietas, quandoque flaua bilis in causa est. Ex quo audaces sunt huiuscemodi, & iracundi, leui quidem de causa. Insuper & hilares aut uano risu, aut cantu. Deniq; ratio in his laesa, memoria uero incolumis. Eroses quoq; inter Melancholiae morbos à Paulo ponunt, qui nimia amoris cura in agritudine ueniūt, oculis sunt cauis, obductis supercilijs. Curant uini potatione, balneis, spectaculis, & alijs rebus iucūdis, quibus mens blande ab ea cura auertat ac deliniat. Praeter q̄ & metu & alijs curis amorū cura extinguit. Est & Lethargus morbus Phrenesi cōtrarius: hic puigil, ille dormitans: hic è flaua, ille ex atra bile. Lethargo consanguineus ueternus, quā graeci uolunt, alter obliuione, alter somno semisepultus. Catoche & Catalepsis morbus medius inter Lethargū & Phrenesim, ex humore melancholico cū febre uenit, similis Lethargo, quandoq; uidetur dormire, quandoq; oculos apertos ueluti concretos & immobile sine sensu habere

Insaniae
genera
Phrenesis

Rufus medicus
Tristitia
animi

Melancholia

Marcellus
medicus
Lycantropia
Cynantropia

Eroses

Lethargus
ueterinus
Catoche
Catalepsis

Motum

PHILOGIA

Caros Motum arteriarum paruum ac pigrum, ex Actio. Caros quoque somnolentia genus
Sopores καρός, id est, capite: Plinius Sopores conuertit, Scotoma & Scotomatici, quem nos morbum
Scotoma uertiginem appellamus, cum tenebrae ob oculos uoluuntur, ut aiunt Archigenes & Posido-
 nius, procedit ex uaporibus ad cerebrum delatis. his oculorum hebetudo, aurium sonitus,
 semisurditas: quod accidit plerumque cum surgit e somno aut e sella in ipsa cibi concoctione:
Incubus siue uel cum circumactio corporis fit, uel etiam ebrietas, aut saturitas nimia. Incubus, quem graeci
Ephialtes Ephialtem uocant, a quodam, ut ait Paulus, uiro eius nominis id patiente cognominatum,
Perigalion Themison in epistolis Perigaliona eum uocat, quod in eo constituti in somnis strangulari
Themison uideantur, aut membris aliquibus detineri, aut cadere ex alto, aut uoce, aut uenere parata pro-
medicus hiberi. Curandus igitur ab initio: Nam inueteratus aut in Apoplexiam aut certe maniam ca-
Epilectice det. Prouenit ex atra bile & crassis humoribus ad cerebrum tendentibus. Epilectice ferè simi-
 lis Incubo morbus. Nam quod illi noctu, hi interdium patiuntur. Distentio ac spasmus est qui-
 dam totius corporis, procedens quandoque ex ipso cerebro, quandoque ex uentre aut pituita
 aut atra bile. Fit plurimum in adolescentibus, insequuntur somnia turbatiora, proximorum obli-
 uio, dolor capitis, pallor uultus. Eius Galenus tris species ponit, omnium enim commune est
 cerebrum pati. Quandoque morbi fit initium aut in cruribus uel coxendice, uel spina. Medet
 Epilectico Asphaltus suffitus, Agagates lapis, cornu caprinum, hircinum hepar comandu-
 catum & odor assati hepatis, lul. Casarem succo herbae heracleae cum carne uituli marini ex
Apoplexia hoc morbo liberatum fuisse memoriae proditum est. Apoplexia aut toto corpore fit, aut partim
Paralysis adfecto, & Hemiplagia dicitur. Paralysis omnino ex neruorum resolutione & debilitate pro-
 uenit, & senibus oritur, saepe ex potatione frigidae & maxime in febribus intempertue sum-
 pta, tum etiam ex humoribus frigidis & crassis, & uini immodici usu. Si sine febre, diata &
 prohibitione noxiorum tantum curandum. Si cum febre, ieiunijs, balneis & alijs curis occu-
Attoniti rendum. Attoniti, id est, ἀπρωληκτικοί, quando mens & corpus stupet: his sanguis mittendus
Spasmus alui ductione, & ueratro albo utendum. Spasmus neruorum distentio siue rigor. Fit autem
Hydropico e siccitate nimia in euacuato corpore. Hydropicorum tria genera: Ascites, Tympanites, Sar-
rum genera cites. Ascites in medio Peritoneo, & intraneorum aquae immodicae cumulus. Tympanites
Ascites in eisdem ferè locis spiritus inclusi tumor, ut corpus tympani modo inflatur. Sarcites car-
Tympanites nis exturbatio. Communia tamen illa omnibus, Difficultas anhelitus, pallor, pigritia, sitis.
Sarcites Causa praecipua hepar frigore adfectum, & quandoque sanguinis euacuatio. Licet enim hinc
 aspicere. Si hepar in frigidam mergatur aquam effundi prius, deinde durari. Hepar enim cum
 liene in humorum adfectionibus concurrat. Tympanites periculosior, utilis his potus absti-
 nentia. Memoriae proditum est Metrodorum Epicuri socium huic morbo obnoxium solitum
 quidem bibere, sed paulo post uomere. Haec ex Actio. Plinius item dicit equitem Ro. in eo
 dem morbo paulatim non bibere adsueuisse. Vocatur apud Latinos Aqua intercus. Curantur
Aquaintercus hi quibus abstinentia facile imperatur. Ictericus morbus, auctoribus Rufo & Galeno dicitur
Ictericus e similitudine animalis, quod ἰκτίς appellatur: est enim agrestis mustela oculos habens auri
 fulgore: eodem modo Ictericus pallor ex felle in totum corpus refluxo, nec in locum excremen-
 torum tendente, uia praclusa uescicae recipiens fel. Quapropter tam ex splene adfecto quam
 hepate procedere potest. Fit sine febre & dolore ex atra bile: Eminent in uultu oculisque pallor,
 & pigritia, ac sine ratione tristitia. Diuersa quoque obijciuntur phantasmata. Nulla cibi appe-
 tentia, Styptica aluus, alba excrementa, ut Alexander ait in problematis. Plinius uero dicit
Morbus Ictericum eundem esse cum Arquato seu regio morbo, ab Icterone aue, quem nos Galgulum
Regius dicimus. Appellatur autem regius, quod, ut ait Celsus, apparatus regio & lautitie & ludis exhibi-
Arquatus larandus hic morbus est. Arquatus uero ut Festus ab arquus caelestis colorum uarietate, quos
Morbus co- facies adfectorum reddit. Comitialis morbus, quando quis subito concidit, ex ore spuma
mitialis mouetur: deinde paulo post ad se redit, magis uiros quam mulieres infestat. Solet tamen esse
 non periculosus. De hoc multa Celsus. Etymum eius deducitur quod in comitijs plerumque
 ubi turba maxima, frequenter solebat accidere: uel quod si forte alicui accidisset, comitia di-
Lunatici mittebantur. Hos etiam uulgo Lunaticos appellat. Apuleius a graecis morbum hunc diui-
 num etiam uocari dicit, quod in eo pars quoque rationalis animae tentatur, ac de stata detur-
 batur. Dicitur item caducus a cadendo eodem teste authore, cui Theophrastus librum dica-
 uit. Aristoteles in problematis dicit, si in dextrum corruat latus, difficiliorem eius esse cura-
 tionem. Optimum autem huic remedium pellis stellionis more serpentis recenter exuta.
 Animi

...defectio quam Graeci
 ...causam uidelicet ob
 ...dolorum: cui med
 ...Tabis genera
 ...nullis succed
 ...habitus, ex qua om
 ...erantur, etiam si ab il
 ...genes medicus ait puer
 ...retentione. Tertis p
 ...distillant. Huic accidi
 ...reueritur. Freques
 ...ex Celso & Aet
 ...ut ait Aristoteles in P
 ...nostris hodie medici
 ...Hinc Cato de re rusti
 ...longe a remedio quod
 ...P. Plinius remedi
 ...putant esse morbu
 IMPETI
 MPETIGINE
 enarraui. Nunc
 da, quam Paulu
 quis sic scribit. E
 ob asperitatem r
 modo corrugetur. Sate
 mot: uel quod ora saty
 ribus plenus, squalen
 rum congrellus, que
 miam, quod antequa
 & libidine. effectū
 eius postea exem
 uichis nunquam uenit. S
 dextro brachio sangui
 Cederit simul cyathu
 unde uesperida panem
 Hoc utere remedio se
 traditur remediū. G
 quod non sit ignem ex
 in umbra siccato: c
 lobis. Elephantiasis igne
 pes adicitur, ita ut off
 rosque tumores habet. N
 ratur crassa tenuis d
 sciatos, iura, pedes intum
 un nigro ueratro uenter
 res rescindenda & aluus
 bus praecipue cursu. Sa
 scandus. Frictio adhiben
 ne infantibus uinum q
 u. Elephantiasis Claud
 rthicus est. Lichenes
 un elephantiam a simi
 quam periculosas, in nare
 uopeta. Aduerit remediū

Animi defectio, quam Græci ἀφροσύνη appellat, cum febre & sine febre solet euenire ob manifestam causam, uidelicet ob nimiam sanguinis seu uentris euacuationem, uel ob continuū motum seu dolorem: cui medetur eorum prohibitio, per quæ in morbum inciderint. author Philomelus. Tabis genera tria, Atrophia quando corpus non alitur, continuo aliquibus de cidentibus, & nullis succedentibus: ac summa macies oritur. Cachexia καχεξία ubi malus corporis habitus, ex qua omne alimentum corrumpitur. Quod ferè fit cum lōgo morbo corpus extenuatur, etiam si ab illo uacauerit, tamen refectionem ob debilitatem non accipit. Archigenes medicus ait pueris & senibus id plerunq; solere euenire. Quandoq; uero è soliti excrementi retentione. Tertia phthisis longe periculosissima. Omnes ferè à capite, inde in pulmonem distillant. Huic accidit exulceratio. Ex hac uero leuis febricula fit: quæ quanq; cessat quandoq; reuertitur. Frequēs tussis est: Pus excreatur: interdum cruentum aliquid. huic utilis nauigatio. ex Celso & Aetio. Perniones uocantur in frigore combustis ac torpentibus: quibus, ut ait Aristoteles in Problematis, aqua frigida medetur: calida ab initio cauēda. Intertrigo nostris hodie medicis, cancer uocatur: quando nerui in aliqua corporis parte cōtrahuntur. Hanc Cato de re rustica sanare docet, si surculus absynthij pontici sub anulo feratur. Haud longe à remedio quod Anglorum reges item in anulis quibusdam hodie diuino beneficio præbent. Plinius remedium tradit ad intertriginem & alarum uitia, quapropter nonnulli alium putant esse morbum.

IMPETIGINES, ABSCESSVS, VLCERA.

IM PETIGINES ulcera & abscessus quæ certis membris proueniunt supra enarraui. Nunc uero quæ toto corpori. Inter quæ primū Elephantiasis dicenda, quam Paulus elephantū uocat. De qua Archigenes græcus author & antiquus sic scribit. Elephantiasis uocatur apud quosdā, quod eius animalis cutem ob asperitatem referat, à nonnullis Leontiasis quod eo morbo correpti frons leonis modo corrugetur. Satyriasis etiam dicta quod luxuriosis hominibus sicuti sunt Satyri, eaeniat: uel quod ora satyrorum pictorum fœdissima referant. Morbus sanè aspectu tetro, ulceribus plenus, squalenti ore, dolorq; & pigritia iugiter, nulla cibi & potus uoluptas. Fugitur eorum congressus, quod in opinione sit contagionis: Incurabilis sanè morbus ob latentem causam, quod antequam apparet incœperit. Viris frequentius quàm mulieribus ob caliditatem & libidinē. effectū uidimus cuiusdā diu adfecti, ultro sibi coecos abscindēdo curatus est. Itaq; eius postea exemplo plures. Indicio id maxime est, quod mulieribus aut pueris raro, eunuchis nunq; uenit. Sed quanq; curatu difficilis, tamen hæc traduntur remedia. Ab initio ex dextro brachio sanguis mittendus. Post hæc pharmacū hoc uidi institutum. Aceti optimi & Cedriæ simul cyathum, Brassicæ aquæ cyathos duos misce, & da ieiuno matutinis. Deinde uesperis da panem hordeaceum proportionem stomachi cum aliqua leuium auicularum. Hoc utere remedio semel aut bis in hebdomade, durante morbo. Critonis itē medici aliud traditur remediū. Gummi album, Nitri spumam seu Nitrum coctū, thus, sulphur ex gleba quod non sit ignem expertum, æquis partibus aceto dissoluta, & contrita in pastillos redacta in umbra siccato: deinde, cum fuerit usus, cum aceto dissoluito & ungito. Celsus sic scribit. Elephantiasis ignotus in Italia morbus: frequens in quibusdā regionibus. Totum corpus adhaerit, ita ut ossa quoq; uitari dicantur. Summi pars corporis crebras maculas, crebrosq; tumores habet. Rubor harū paulatim in atrum colorem conuertitur. Summa cutis inæqualiter crassa tenuis dura mollisq;, quasi squamis quibusdam exasperata. Corpus emacrescit, os, suræ, pedes intumescunt. Protinus ergo inter initia sanguis per triduum mitti debet, aut nigro ueratro uenter solui. Adhibenda tamen quāta sustineri potest inedia: paulū deinde uires reficiendæ & aluus ducenda. Post hæc ubi corpus leuatum est, utendum exercitationibus præcipueq; cursu. Sudor primum labore ipsius corporis: deinde siccis sudationibus euocandus. Frictio adhibenda: balneum rarū esse debet. Cibus sine pinguibus, sine glutinosus, sine inflantibus, uinumq; præterq; primis diebus rite datur. Hæc Celsus. Plinius autē libro xxxvi. Elephantiasis Claudij Cæsaris principatu primum ex Asia in Italiam uenit, qui celeriter restinctus est. Lichenes græci dicunt, nos Mentagram, quando à mento prius oriebatur. Dein elephantiasim à similitudine cutis Elephantis, citra dolorem & perniciem magis scædus quàm periculosus, in nare primum ueluti lenticula inualescente, dein tota cuti cicatricibus operta. Aduenit remedium ex Aegypto procreatrice eius mali, & cum in reges incidet,

Animi defectio

Tabis genera

Atrophia Cachexia

Phthisis Exulceratio

Perniones Intertrigo

De elephantiasis

Elephantiasis

Leontiasis

Satyriasis

Castratio

maximum

remedium.

Pharmacum

Critonis medici

remediū

aliud.

Celsus

Plinius

Lichenes

Mentagram

- diffet, populis funebre. Balnei solia temperabantur humano sanguine ad medicinam tant.
 Anno quoq; sal. c x v. sub Heraclio principe, etiam morbū hunc in Italia serpere iterū coepisse, & Deusdedit Pōr, sanctissimum quendā eo correptum sibi obuium osculo liberauisse memoriae proditū est. Nostra deniq; tempestate M. C C C C X C V I. rursus apparere coepit.
- Pfora** durat in hunc diem, nullo adhuc reperto remedio, quanq; pauci admodum pereāt. Pfora &
Lepra lepra quadā similitudine coniuncta. Altera magis lumina pelle uersa: Lepra uero altius penetrat. De Lichenis supra dixi ex Plinio, uocari à græcis, quam nos elephantiasim. Genus ab Aetio scribit impetiginis toto serpentis corpore e crassis prouenientis humoribus, solentq; in pforam aut leprā cōuertī. Quibus occurritur pharmacis desiccantibus. Serpitiones quī rubet cutis cum pustularū extensione, à serpendo dicta. Cnesmus κνήσμος, nos pruritus dicimus, si senectutē cōtingat uix erit curabilis, aliqua tamen ex parte leniri poterit. Alia uero ætati si ex malis prouenit humoribus, hi primū purgandi, deinde extrinsecus adhibenda remedia maxime lauacris. Alphos nostri Rosiones appellant. Earum quatuor genera Celso cōmemorantur. Prima omnium leuissima, quæ dura est ac scabiem refert. Alterum genus simile Papulis quæ Rubrica cognominatur, squamis summā cutē occupantibus, roditq; magis. Tertiū deterius, quod nigra appellatur, crassior & durior ex atra bili procedens, ac serpit magis, ac magis rodit. Quartū colore subalbido, quam græci λονκήμ, latini Albuginē uocat, ac ex glutinosa pituita procedit. Sanè in hoc genere si frictione panni rubor apparet, spes est curari posse: si in albo persistat, nequaquam. Celsus. Herisypilas, ut ait Galenus, fit ex seruitenti tenuiq; sanguine. Harpe ex flaua bili humor, late corripicns totum corpus, ut nomen indicat. Lenticulæ quoq; ac Myrmecia, Verrucæ, Nomæ impetiginū genera. Pustulas φλυκταινῶν græci uocant. Trium generum reperiuntur. ξανδήματα quæ Plinius eruptiones pituitæ, aliquando papulas uocat. Psyracium paulo durius ac subalbido. Mendose apud Celsum Phyzacium legitur. Epinyctis tertiū genus pustulæ, ut ait Synesius in cōmentarijs, parua admodū, noctu maxime infestantis in tibijs præsertim. Scabies quoq; ex qua pustulæ oriuntur, quædam est humida, quædam sicca, nonnulla cito serpit, reuertiturq; certo anni tempore, asperior omnibus & difficilior curatu. hanc ἀγρία græci dicūt. Gangranā Galenus uocat, quando tumor ingens adficit membrum aliquod, cui nisi succurratur ad uicina serpit inficitq;. Quando aut tale membrum ita patitur, ut sine sensu maneat, nō Gangrana sed σφάκελος dicitur. quod malum omnibus accidit ossibus, quando caro circūstans corrumpit, ut sit necesse præmortuam partem incidere, ne ulterius serpat. Carbunculus, quem anthracem græci appellant, quod nō aliud peius, rubore subliuido abscessus ex atra bili. Carcinoma minus periculosum, quod maxime in superioribus partibus circa faciē, nares, aures prouenit. Therioma penultima producta id per se nascitur uitium, ulceri ex alia causa facto superuenit. fit sæpe ex his ulcus serpendo, φαγέδαινα græci uocant, quasi ossa penetrando uelociter corrodit. Ignis sacer inter mala ulcera, cuius duo genera. Alterum subrubicundum, quod fit maxime in pectore, aut lateribus, aut plantis. Alterū in summa cutis exulceratione, sed sine altitudine latū, subliuidum solet auribus maxime euenire. Hunc morbū græci ἰσχυρόσση uocant. Dicitur enim sacer propter admirationem, ut ait Cleomenes, quod nil habeat simile cū alijs morbis, curaturq; exercitationibus uel incantationibus. Aelianus uero ob Hercule dicit qui eo tenebatur sacrum appellari. Chironcum ulcus appellat, quod est magnum nullo dolore nullo ue periculo, nec facile sanescit. De hoc supra cum de cruribus agerem dixi. Vlcerum autem hyberna præsertim pueris in pedibus & digitis oriuntur cum inflammatione mediocri & exulceratione. Struma tumor in quo subter concreta quædam ex pure & sanguine quasi glandulæ nascuntur, maxime in ceruice, sub alis & unguibus manus, ut ait Meges Chirurgus. Nonnulli Strumam uocari eam putant quam græci κίρσορ seu σκίρσορ uocant. Aetius cirson esse dilationem uenæ, quandoq; in temporibus & didymis, & coxis proueniens ex atra bili. Scirrum tumor est prædurus, ut nomen indicat græcū, & insensibilis, uixq; curabilis, ut idē author. Furunculus tuberculū est tantū cum inflammatione & dolore, quod in pus ueniat. Scirrum Phyma tuberculū est Furunculo simile, sed rotundius & planius, & sæpe maius. Nā Furunculus oui dimidij magnitudinē non excedit. Phyma quidem maius, sed inflammatione & dolore minus, in pus etiā uertit. Nascitur in pueris, in iunioribus minus, in senibus nunq;. Phygellon φύγελλον tumor latus quidē, sed non altus, in quo quiddā pustulæ simile est. Dolor distentioq; uehemens. Fit maxime in uertice, aut alis, aut unguibus, Nostri panem à simili figura

Thymus u
 Cerion xij
 Furunculus
 albus lorum, sal
 cuti coit au
 colore
 Alexander auctor. O
 ali
 carnolis consistens. I
 Rupta quæ gr
 sed lacer
 fra cta langu
 trium gener
 quando r
 Apol
 mutationes carnis
 in tunica con
 nomine
 inflatiue lo
 suspensi. No
 ut ait Ce
 transuerfa, sim
 tantum eam
 auctores la
 ac sece
 uigente i
 ex conf
 Lauri eius r
 contagionem
 aures op
 quæ
 militum nu
 excelle
 thymu
 quodid

ACTENVS ho
 nunc qu
 roto simul corpor
 quos ueteru
 inter nutri
 Non concoctus aut p
 procedunt, qua
 hæ notæ quatuor
 ante omnia cor
 hæ Quotidiana
 ut Galenus ait, ac hyer
 ac in hu
 Cellus ait si in quot
 altero purgetur altero
 Paulus hos primis dieb
 uero alii eua
 copellentibus humorē

figura id uocant. Thymus uerrucula Aegyptiæ fabæ magnitudine, qui florē eius repræsen-
 tat, ut ait Pollux. Cerion *κίριον*, acre genus ulceris ac faui similitudine. Sunt duæ species. Al-
 terum subalbidum Furunculo simile, sed maius cum dolore maiore. Alterū minus supra cor-
 pus, cuius ulcus latum, subuiride, subpallidū magis exulceratū. Acrocordona uerrucis simi-
 lia sunt, ubi sub cute coit aliquid durius, & interdū paulo asperius. Termintha *τέρμιθα*, Tu-
 mores in corpore nigro colore rotundi & oblongi similes Terminthi fructibus, ut Dioscori
 des & Alexāder authores. Oribasius uero Phymatis genus Terminthon dicit, cui bulla ad-
 iacet nigra, quo adempto aliud inferius nascitur. *δοδίλω* tumor ex crassis humoribus in locis
 maxime carnosus consistens. Leuis quidem, quando summa cute. Si uero penetrauerit altius
 dolores adfert. Rupta quæ græci *ζήγματα*. Conuulsa quæ *σπάσματα*. Quando uidelicet nō
 rupta *ἰναι* id est fibræ, sed lacerati sunt & uulsi, ut ait Paulus. *εγχιμωνα* quando casu aliquo
 aut pondere caro fracta sanguinem atterit. Reiectionem sanguinis græci *αναγωγῆν* appel-
 lant. Celso lib. iij. trium generum sunt. *διάπτωσις*, quando ex ea parte aliqua sanguis expui-
 tur. Regmocasmus quando ruptura id contingit. Anastomosis, quādo uenarū alicuius ore
 putrefacto effunditur. Apostemata *ἀψήματα*, Celso abscessus interpretatur, Corruptio-
 nes sunt & mutationes carniū seu carnolorum, uidelicet musculorū, uenarum, arteriarū.
 Horum aliqua in tunicis concluduntur, ut Antheromata, Steatomata, Melicerides. Aliqua
 sine tunica consistunt nomine generis uidelicet Abscessus appellati. Apostema plerunq; tu-
 mor consequitur inflatio ue loci cum dolore & febre. Ab initio rubra, & dura, ut & pondere
 uideatur ea pars suspendi. Noctū præsertim infestans, ut Aetius author. Fistulas autē græci
σφύγγας dicunt: quæ, ut ait Celso, toto corpore ferunt. Sunt em̄ ulcera alta, angusta, callola,
 alia recta, alia transuersa, simplices, binæ, triplices. Pestilentia quoq; nō prætereunda, quam
 Homerus *νόσος* tantum eam uocat, grassatamq; in campis olim græcorū dicit. Sed & apud
 Liuium, ceterosq; authores sæpe fuisse legimus, uerum nullum huic unquam remediū adhi-
 bitum, præter quā fugæ ac secessus, quemadmodū hodie uidemus. Tantū apud Herodianū
 inuenio in Cōmodo, uigente in Italia peste, præsertim in urbe, ob aduenas undiq; sine discri-
 mine eō aduenientes, ex consilio medicorum Laurentum secessisse, quod aeris frigidioris
 adflatu & odore Lauri eius regionis, periculum euitarent: ualere enim plurimum aiebāt ad
 eius euitandam contagionem odoramenta. Quocirca in urbe ipsa Roma pleriq; unguentis
 suauissimis nares atq; aures opplebant, suffitūq; adsidue utebant. Hæc Herodianus: apud
 alium nullum item reperio, quanquam Liuius in quodam loco ob pestem euacuatā urbem
 dicit, nec propterea militum numerum scribi potuisse. Id ex mortibus, non ē secessu cōtiguit.
 Contra eam remediū excellens Rufus tradit, quod frustra nunq; adhibitū testatur. Aloes
 partes duas, ammoniaci thymiamatis totidem, myrrhæ partem unam contusas ex uino col-
 luito, deinde dimidium quotidie cyathum sumito.

FEBRES.

ACTENVS hominis descriptio, una cum morbis quæ singulis membris ac-
 cident: nunc quando cœpimus, ex eisdem authoribus prosequemur ea, quæ
 toto simul corpori eueniunt. Igitur in hoc genere humores occurrunt græce
χυμοι quos ueterum quidā tres nō amplius posuere, propterea quod simplex
 sanguis inter nutrimenta sit, corruptus uero in bilem aut atram aut flauā con-
 uertitur. Non concoctus aut pituita dicitur aut acida, aut salsa, aut crassa, aut tenuis. In
 inflammationes procedunt, quas græci *φλεγμόνας* uocant, quæ generatim cunctis sese immi-
 scent malis, ubi hæ notæ quatuor cōcurrunt, rubor, tumor, calor, & dolor, ut ait Celso: quæ
 cuncta Febribus ante omnia conueniūt. Hæ autem innumerabiles sunt, sed legitimæ seu ca-
 tholicæ tantum hæ: Quotidiana quæ certum periodum habet, & aliquando desinit. Pituito-
 sis accidit, ut Galenus ait, ac hyemis tempore, pueris præsertim & senibus ob nimium cibū,
 & in uita maxime ociosa, ac in humidis & frigidis locis. Primo die citra frigus, sed præcedente
 tempore modicū frigus, potius q̄ calor. Motus arteriarū inæqualis, sitis minima, cibi nunq;
 inappetentia. Celso ait si in quotidianis febribus corpus robustū, tertio quoq; die cibus su-
 mendus ut altero purgetur, altero sustentetur. non item in continentibus, ubi corpus magis
 affligitur. Paulus hos primis diebus oximelle curare iubet, & his quæ ad pituitæ incisionē
 faciūt: sequētibus uero alui euacuatione, sæpēq; ex cibo, raphano uomitionē prouocare, de-
 niq; rebus cōpellentibus humorē. Hæc græce Amphemerina uocatur: Ephemera uero par-
 tibus rebus cōpellentibus humorē. Hæc græce Amphemerina uocatur: Ephemera uero par-

Thymus

Cerion

Acrocordona

Termintha

Oribasius

medicus

δοδίλω

Rupta

Conuulsa

Reiectio

sanguinis

Diaptosis

Regmoca

smus

Anastomosis

Abscessus seu

Apostemata

Antheromata

Steatomata

Melicerides

Syringæ seu

Fistulæ

De pestilentia

Herodianus

Tres humo-

res

Inflamma-

tiones

Febres

Quotidiana.

Ampheme-

rina.

Ephemera

- r**hoxyismus seu febris unius diei est, seu sola sit, seu tertio quoque die redeat, ut in simplici tertiana. **Hepialus** quem nostri medici lentam ac flegmaticam uocant, ex genere item pituitosarum ac quotidianarum, eodem ferè modo curanda, nisi quod pituita frigidior est. Nam *ἠπιαλός* dicitur quasi *ἠπιῶς ἀλεόινον*, id est, leniter calere. His proxima **Putris** febris graece *φυσκιδώμ*, cuius nulla manifesta sunt signa, neque rigor apparet: pulsus autem arteriarum inaequalis, urina indigesta, calor magnus & fumosus. Huic missione sanguinis occurrendum, deinde putris euacuandus humor, balneisque ex aqua dulci utendum. **Continua** seu continens, graece *συνεχής* sine remissione est, quam Galenus homogeneam quotidianam appellat, nisi quod haec desinit, illa nunquam: sicuti **Tertiana Hemitriteo**. Denique ea est quae inclinata febre absque febre non restat, sed tenuior perseverat. quapropter unus tantum parrhoxyismus usque ad extremum durat, modo leuis, modo feruens: sic item in eo sanguis erit, pulsus quoque arteriarum uehementes & acuti, urina parum a sano distans. Remedium praesentissimum sanguinis missio, si per alia licebit. Quae autem nunquam inclinatur, de genere acutarum seu combustarum est, cuius signa lingua nigra siccaque, excrementa lutea, uehemens sitis, inquietas nocturna, interdum mentis alienatio. In hac alterutrum faciendum, aut separare bilem aut extinguere. Separatur autem per sudores, uomitiones & excrementa. Extinguitur autem per frigidas potiones, ut aqua meliceratis, oximellis, & his similibus. Celsus ait. Quisquis intolerabilis dolor est, uiscerum aliquid adfectum aut collisum intus significat. Si rubet corpus, si uenae tument, si febris uehementis, sanguis mittendus. **Ectica** quam latine habitualē dicere possumus, robustis iam contingit, non tam humidioribus, leniterque ita ossibus inhaeret, ut uix sentiatur, donec paulatim corpus absumat. ex Quotidiana enim in hanc, ex hac in Phthisim facile deuenitur. Huic igitur quod siccitatem extremam inducat, maximum remedium humidorum diæta, uelut Ptilana sorbitiones & panis madidus in frigida potione, nisi aliqua fuerit extra inflammatio. Balnea insuper maxime necessaria. **Tertiana** tertianarum teste Celso duo sunt genera: alterum eodem modo quo Quartana, quum uno perstat integra, tertio redit quam simplicem uocant. Alterum longe periculosius, quum tertio quidem die reuertitur, ex xlvij. horis ferè xxxvi. per adcessionem accipit, interdum & plus, neque ex toto in remissione desinit, sed tamen leuius est. Id genus plerumque **Hemitriteus** Hemitriteum uocant, non quod semitertiana sit tantum, ut nomen demonstrare uideatur: sed quasi supra tertianam semitertiana. Tertianas omnis est flaua bili uult Paulus originem habere: ab initioque horrorem inferre ac sitim: quapropter aestatis tempore plerumque ueniunt. Curantur alui deiectione, tum urinae prouocatione per mollia clysmata & anethi seu apij potionibus. Si uero signa concoctionis ac roboris sint, adhibenda & balnea ex aqua dulci & calida absque nitro sale ac sinapi. uino autem penitus abstinentum, sed iam morbo prope superato, modico ac tenui beneque diluto utendum. **Quartana** Quartana est frigido humore, atraque bili nascitur, par horrore tertianae, sed calore inferior, ex quo autumno plerumque prouenit. In eius cura mitius agendum: neque dura adhibenda medicina, nisi forte sanguis abundet tunc mittendus. Diæta utendum ex his quae non inflent, neque frigida sint neque humida. Vino quoque tenui & albo. Tria insuper Piperis grana ex aqua quotidie deuorata magnopere iuuabunt. **Signa mortis** Signa mortis inter alia ab Hippocrate dicta, si ad spectum auditumque sine causa morbo adfectus fugit. Si album oculorum glaucescit, si semiapertis dormit oculis, si resupinus iacet, si praeter decorem membra detegi non curat, si in somno dentibus colludit. Ad haec stragula uestris plicatura, Motus arteriarum densus ac minutus. Longitudo autem ex diebus criticis **Dies critici** iudicatur. Hos Celsus multos esse dicit. Summam tamen esse potestatem vij. xiiij. & xxi. Si impari die febris discesserit, recidiuam Hippocrates timebat, Pythagoram imitatus, qui impari numerum infaustum dixit. Asclepiades nihil differre putabat, quum non dies, sed adcessionem in morbo considerare oporteat, quam graeci parrhoxyismus uocant. Decessio quum inclinatur, Remissio quum desinit, Integritas quum abest. Fallacissima praeterea signa in febribus, arteriarum motus & urina. Consideranda medico sexus, aetas, locus, tempus. Asclepiades aegroto quarto die prius per omnia fatigato cibum dabat, in quo non certum aliquid, sed tantum secundum uires eius dabat.

DE ALIMENTIS ET EXCREMENTIS

PERICARPION **CONSIDERATIS** hominis partibus quaeque toto accidunt corpori, nunc alia circa contemplanda. Quonia ut ait Hippocrates, Homo ut plerumque animalia cibo, potu, & spiritu alitur. Cibus ipse in uentriculum demissus, quem Pericarpion uocat Aristot.

Aristot. quatuor ut ipse ait, uarietates agit, Digestionē, Murationē, Elixationē, Assationē. hoc est *πέψις, επέπασσις, έψκσις, όψησις*, atq; hæc omnia si calorem nactus fuerit. Si frigiditate his contraria peragit, *άπέψις, άμκσις, μώλκνσις, σαθελσις*, hoc est, indigestionē, cruditatē. Cur autem post cibum frigus oritur, causam Aristot. in probl. dicit esse cibum ipsum, qui cū frigidiusculus sit, naturalē calorem subito sumptus uincit magis q̄ ab eo uincatur. Hinc omnis cibus bifariam diducitur, in nutrimentū & excrementum, hoc est *τροφήν ή πρόιτομα*. Nutrimentum quod è cibo necessarium ad alendū corpus sumitur. Excrementū uero nutrimenti reliquā. Quod idem author bifariam ait excludi, aut locis secundū naturā certis, ut uenter & uesica. Aut quod præter naturā toto fluit corpore: ut sudor, sanguis, sanies, Quod ex ore naribus auribus fluit, quod colliquamentū uocat. his senes magis abundāt, ut ait etiā Alexander in problem. quoniam minus ob frigus concoquunt: cruditas enim auget excrementum, sicuti concoctio nutrimentū. Inter excrementa pilī quoq; connumerantur, & ungues, & cornua. De pilis Aristot. ait, quod eorum diuersitatē coloremq; in cæteris animalibus cutis causatur. In homine uero nihilo cutis causa coloris, quū multi albi pilos producāt nigros. causa est cutis teneritas, quod ob debilitatē uim quidem pilū mutandi nō habet, uerū colores ob solem uariat, & morbum qui *λευκή* dicitur, ubi è cute exulcerata pilī consurgunt albi. In canitie uero quæ morbus est pilorum, & ob deficientem calorē simul & humorē naturalem prouenit, & à tēporibus ubi minimū est humoris, incipit. Equi quoq; inter animalia soli in eadē parte canescunt per atatem: & fului citius q̄ nigri. est enim fuluitas pilorū aegritudo quædā, debilia uero senescunt omnia citius. Proueniunt etiam canī quandoq; ex calido simul & humido. Indiciū est, quod quidā celeriter ueniunt. nullum uero siccum cito nasci contingit. At album potius pilū calida faciunt: nigrum uero frigida. sicuti & plantis contingit. Nā calidis plus inest & spiritus & humoris. Aer uero perspicuus albedinē facit, ut in spuma & in niue fit. Indiciūq; sunt partes quæ sub uentre animalium sunt, albiora existentia, quod humidiora. Calidiora igitur non solū alba, sed ad uescendū dulciora. Concoctio em̄ & maturitas dulcia faciunt: Concoctionē uero caliditas. Differūt pilī mollitiē, duritiē, longitudine, breuitate, recititudine, multitudine, colore. Deniq; pilos uarios uaria facit cutis, tenuis, crassa, densa, rara. Defectus pilorū caluitiū dicit. Caluescunt homines, ut arbores folijs nudant, interdū humoris calidi penuria. Humor em̄ calidus pinguis est. Ex quo in olearū genere non accidit folijs deseri. Argumēto in primis sunt pueri & fœminæ, & eunuchi, quod defectus caloris caluitij causa sit: cū hi minime caluescant, quoniam geniturā non emittunt, quæ calorē humoremq; secernit. Pars etiam anterior capitis, ut debilior, tantū caluescit. Debilia enim parua intercedente causa patiuntur. hæc ex Aristotele. Alexander autem in problematis ait, quod & ex siccitate caluities, & humiditate canities, non naturali utraq; sed accidentalī & uitiosa prouenit. & ea demum causa, quod partī anteriori capitis, & non occipitio canities contingat: quod hæc pars humidior ob cerebrum sit, nō humiditate naturali qua pueri, sed corruptiua qua senes. Caluitij autem ratio contraria ex siccitate prouenit: item uitiosa in eadem parte ex sutura & rima capitis exhalante humiditate: & ideo serius canescunt, sed citius caluitium patiuntur. Occipitium uero quamuis siccum reperiatur, ideo non caluescit, quod ea siccitas naturalis & non ex uitio, quia pars inanis & uacua est.

DE PARTITIONE MEDICINAE, ET EORVM
quæ pertinent ad sanitatem.

Methodice

Empiretice

Theorice

Pharmaceutice

Dietice

Chirurgice

Erasistratus

Erophilus

Zenon

Hippocrates

primus Chirurgicam ex-

coluit

coluit

perfracta,

Perfracta

NUNC pauca quæ ad habitum hominis ualitudinemq; pertinent, si prius generatim medicinæ partes explicauero. Igitur triplex à Celso diuisio ponitur. Prima in arte trifariam, Methodice, Empiretice, Theorice. Altera circa curā, itē trifariam, Pharmaceutice, Diætice, Chirurgice. Tertia diducta in partes duas, Hyginon id est sanatiuū, & Therapeuticon id est curatiuum. Erasistratus & Erophilus primi se empiricos dici uoluerunt, simplicibusq; mederi tantū cœperūt, multaq; de facultatibus medicamentorum tradidere. Zenon & Andras primi executionē tentauerunt hominis damnati à rege sibi concessi, donec Asclepiades ex magna parte usum medicamentorum sustulit, ad solum uictum redigens. Ex his duobus alterum altero indiget, & uictus quandoq; medicamentis, & medicamenta uictus ratione. Chirurgicam uero primus Hippocrates excoluit. Hinc diducta in plures: Philoxenus, Gorgias, Softrati duo: Romæ quoq; Tyrthon & Euelpectus, Mages. Ars ipsa aut est in carne aut ossibus. Si circa ossa, aut

- Luxata** perfracta, aut luxata, quæ græci κατεάγματα & ἐξαρθεήματα, Luxata sunt quando articulus
Habitus ho- seu membrum è proprio excidit loco in alium, unde uolūtarius impeditur motus. His itaq;
minum consideratis ad hominis habitudinem ueniam. Galenus in libro πρὸς τὸν ὑγιανόντα, Optimi ha-
Signa bitus hominē signis extrinsecus notat. Si res naturales corpore animoq; probe gesserit: tum
Calidi sensu ualuerit, mediocriterq; omnia egerit, probum habitum monstrat. Calidi humoris Fla-
Pituitosi uæ bilis signa. Ingressus celeritas, aspectus uegetus, color rufus, crinis niger, corporis grac-
Atra bilis litas. Pituitosos humidosq; indicat pinguedo, obelitas, corpus delicatū ac glabrum, thorax
 caluitium, Præterea animi timor, torpor ac pigritia. Atram bilem sequuntur asperum & gra-
 cile corpus ac glabrum, sine uenis, sine musculis, tum in rebus dissimulatio. De atra bili Ari-
 stoteles in problematis sic ait, Frigida est & calida, frigida uarias præbet homini molestias
 & timores, ut etiam quandoq; se interimat: magisq; iuueni quàm senī, quod in hoc naturali-
 ter sanguis frigidus existat, in illo per uim. Nam omnia naturalia salubriora sunt, & calor ma-
 gis quàm frigus. Melancholici omnes natura, ingenio, arte aliqua præcellunt: siue bona siue
 mala pro bilis atræ dispositione. Cuius clari uiri participes fuere: Hercules in primis qui ex
 eius humoris uī sacro morbo, ut alibi dixi, fuit obnoxius: quapropter sacer eius causa dei di-
 ctus est. Præterea Bellerophon, qui, ut ab Homero ponitur, ob mœstitiam in campos solus
 latos inq; auia uenit. Inde suū cor edēs, hominū uestigia uitās. Deinde Empedocles, qui se in
 æthnam præcipitauit. Præterea Socrates, Plato, absq; atra bili nō fuere. His medeē uenus &
Humidorum uinum. Ex his igitur omnibus humidī natura potiores, quo cateris uegetiores diutiusq; ui-
natura po- uentes, quanquam ab initio peiorem præ se ferant habitū, tempore procedente quotidie ma-
tior gis conualescunt. Hi natura parū potant, parumq; concoquunt: propterea toto corpore ex-
 crementa plurima, plurimamq; materiam putrem emittūt. Ex quo utilia his fuerint lauacra,
 unguenta, exercitationes. Demum huiusmodi humorē, si recte tractetur, adeo Philippus
 sophista in quodā libro cōmendat, ut dicat, si seruari posset, immortales essemus. E sicco em
De ualetu- initiū corruptionis. Et hæc quidē de habitu, nūc de ualitudine prospera. Quæ, ut ait Celsus,
dine pro- seruaē diætā, pharmaco, unctiōe, frictiōe, balneis, exercitatiōe, uectatiōe, clara lectiōe.
spera Exercitationes sunt arma, pila, cursus, ambulatio cum ascensu & descensu, multum sub dio
 & in sole si caput patiatur. Horū finis sit sudor, & lassitudo citra fatigationem. Deniq; omnia
Socrates gymnastica. Socrates, inquit Cicero, famem obsonabat ambulando. Diætā, id est, uictus for-
 mularis quatuor respicere uidetur, locum, tempus, ætatem, naturam. Semel die uesci hyeme
 melius, si alius non sit adstricta: mane tamen aliquid cibi, sine potione & carne sumendum.
 secunda mensa stomacho imbecillo coacescit. Itaq; ei poma palmulæq; & his similia primo
Aluus du- cibo adsumenda. Qui concoxerit, mane tuto surgat: si minus, poterit redormire. Aluus ante
citur spōte omnia ducenda: Si sit diu adstricta, deiectio medicamentis quarendā. Adstrictam faciunt
Deijcitur labor, sedile, cibus imminutus ex eo quod solitum est, post cibum quies. Anni tempestates
medicamētis cauendæ. Frigus corpori tum senī bellacissimū: At item iunioribus prodest. Per frigus mens
Frigus erectior, concoctio melior, sed cauetur. Nam immodicum teste Hippocrate uenas dirum-
 pit, ructus & phthisim producit. Calor bonum colorem facit, urinā mouet. At idem conco-
 ctionem prohibet, somnum aufert, sudorem dīgerit. Hæc Celsus diuersis locis. At Plinius li-
 bro xxviii. ca. v dicit Hippocrate scribere, qui prædio abstineant, eorum præcordia celerius
Frictio consensescere. Sed hoc remedijs, nō epulis cecinisse. Frictio, ut ait Celsus, ex Hippocratis au-
De balneis thoritate si uehemens est, corpus durat: si lenis, mollit: si multa, minuit: si modica, implet. Qd
 & Plinius in xviii. libro repetit. De balneis autem Galenus ita refert. Aliqua fieri studio no-
 stro, quædā uero sponte naturæ. Fiunt enim nostro studio calida balnea, si calidis quibusdā
 immiscenē: uidelicet Nepita, Origano, Hysopo, Thymo, Tymbra, Lauru, & huius generis:
 ut spasmō & doloribus multis utilia. De Balneis uero sponte enatis Archigenes ait diuersa
 esse, nitrosa, salsa, sulphurea, Asphaltida, συπτηρώδης, aut ferri aut aris naturā habētia: quædā
 uero ex his composita. Horum autē omnium uis est exiccans aliqua præter hoc. Calfa etoria
 nonnulla præter siccantia. Styptica sunt quidem omnia salsa, & quæ sapiunt æs. Sulphurea
 neruis & stomacho apta. Quæ uero ferrū sapiunt, lieni & stomacho. Oportet igitur balnea
 ingredi minime turbatum & exercitatum: quoniam corpus obstringitur, ac poris uis aquæ
ῥυθολυσία non admittit. Sunt & frigida balnea quæ græci ῥυθολυσία uocant. De quibus Galenus scri-
 bit sanis apta esse. Roborant enim corpus, cutem durant ac densant. Nec tamen omnibus
 prosunt.

profunt. Sed qui alioqui diligenter ac sobrie uiuunt, neq; cibis, neq; uenere grauantur. Oportet autē paulatim assuescere aestate, paulatimq; deinde per hyemem. Nec omnem aetate, sed annorum xxv. Animo praterea uiuaci ac prompto iuuenes. Sed prius frictione, unctiōe, & gymnasio utendum. Deinde frigidam ineundum, totumq; corpus mergendum. Nā una tantum parte merfa, frigus inducit. Sit aqua nec tepida, nec ualde frigida: ubi exitur, à pluribus fricetur oleo corpus donec calefiat. Post hæc cibus copiosus, potionis uero minus sumatur. Nam in frigida lauantes melius concoquunt, & sitiunt minus. Laconicū hoc genus appellatur, quod eo Lacones uterentur. Vtebantur & alio modo, sicco uapore ad sudandum. Quod Martialis aptissime his uersibus describit, Ritus si placeat tibi Laconum, Cōtentus potes arido uapore Cruda Virgine Martia ue mergi. Appellatur enim pluribus uocabulis, Laconicum, Pyriaterium, Hypocaustum, Sudatorium, Spheristerium. Cic. ad Atticum, Laconicum sibi fabricari petit. Columella in primo. Quotidianam cruditatē Laconicis excoquimus, & exusto sudore sitim quærimus, noctesq; libidinibus & ebrietatibus, dies ludo uel somno consumimus. Vitruuius libro quinto docet rationem Laconicorum faciendorū, quod rotunda sint, & in medio clypeus æneus depēdeat, per cuius reductionem & dimissionem sudationis temperatura proficiat. Erat in eo genus alterum exercitationis, quod ptyliffare Galenus $\pi\tau\iota\lambda\iota\phi\alpha\rho\upsilon$ uocat, id est, summis pedibus ingredi, manibus altera tetrotus, altera prorsus protensis. Spheristerium ex rotunditate dictum idem ferè erat. Tranquillus Vespasianum ait solitum esse ad numerum membra in Spheristerio defricare. & Plinius in epistolis. Apodyteriū superpositū est Spheristerio. Galenus Pyrias huiusmodi uocat. Dion lib. liiij. Pyriaterion, Seneca Sudatoriū. Quid inquit cum sudatorijs, per quæ siccus uapor in corpora exustus includit? Plinius itē in epistola ad Gallū de uilla Laurētina hypocaustū uocat. Applicitū est, inquit, cubiculo hypocaustū perexiguū, quod angusta fenestra suppositū calore, ut ratio exigit, aut effundit aut retinet. Papinius in Syluis. Vbi languidus ignis inerrat Aedibus, & tenuē uoluūt hypocausta uaporē. Apodyteriū locus ubi se spoliabāt. Fricabant autē se strigili instrumento ad hoc apto, Sordesq; eas strigmenta uocabant, quæ Athletis ad ungendū uenundabant. Prognigeon locus balnei, ubi ignis pclusus aestuat. Adiacet, inquit Plin. unctuarium hypocaustum, adiacet Prognigeon balnei. Praterea Calidarium, Frigidarium, quod Apyrotum Athenæus uocat, Solium item ipsum aquæ locum, in quem descendebant. Circa uero lychni fictiles per noctem lucentes, monomyxi, dimyxi, trimyxi, polyomyxi, id est, angulorum & luminum unius duorū, trium, plurium. Paulus item sic ait. Lauacra ferè omnia sponte nata calorifica & siccantia sunt. Nitrosa & salsa capiti medentur, Thoraci, Rheumati, Stomacho humido, Hydropicis, Pituitosis. Sulphurea neruis, Asphaltica sensibus: quæ sapiunt æs, oris uitijs, & uulua angustijs: quæ autem ferrū, stomacho & lienī. Huius ultimi generis est aqua in Volaterrano quæ potatur. Gregorius ad Ro. balnea Christianis maxime clericis uoluptatis gratia omnino interdicit, necessitatis uero concedit. Deinceps pharmaca. Quæ innumerabilia sunt: apud priscos simplicia magis in usu fuere, apud nos frequentius composita. Quæ illi Tetrapharmacū, Hectapharmacū, Enneapharmacum dicebant. Clysteria, Balani, nostri suppositoria. Pessi, Pastilli, Emplastra, Cataplasmata, Malagmata, Cucurbitæ, Cerota, Elateria, antidota, Acopa, Catapotia, Theriaca, Sympiasmata, Smigmata, Diaplasmata, Collyria, Epithemata. Sunt $\omega\epsilon\omega\sigma\iota$ medicamenta composita molli lana, quæ foeminibus subiiciunt inter naturalia. Pastilli quos illi $\pi\tau\alpha\chi\iota\sigma\tau\alpha$ dicunt, ubi tantū arida medicamenta aliquo humore non pingui, aut uino, aut aceto coquuntur, & rursus cocta inarescunt, atque ubi usus erit, eiusdem generis humore diluuntur, ac aut illinuntur, aut Emplastris aut Cerotis immiscuntur, apti ad recentia uulnera glutinanda sanandaq;. Emplastrum quod liquati aliquid accipit. In hoc cruda medicamenta per se teruntur. Deinde rursus his instillatur, aut acetū, aut si quis alius pinguis humor accessurus est. Malagmata uero ab ijs duobus differunt, quod hæc maxime è floribus aut eorum surculis: at emplastra magis è quibusdam metallicis fiunt. Deinde Malagmata confusa abunde mollescunt: nam supra integram cutem iniiciuntur. At ægre conteruntur ea ex quibus emplastra pastillique fiunt. Diaplasmata unctiōes aut fomenta, quibus totum corpus oblinebant, quorum maxime in balneis usus. Hæc ex Celso.

Laconum diu

plex ritus

Laconicum

Pyriaterium

Hypocaustum

Sudatorium

Spheristeriū

Ptyliffare

Pyria

Pharmaca

Clysteria

Balani

Pessi

Pastilli

Emplastra

Malagmata

PHILOLOGIA

DE SOMNO ET VITAE TEMPORE

De somno
& insomnijs

OMNIVM quoque ac vitæ tempus hominis, paucis ex ipsius Aristotelis auctoritate attingam. Primum in confesso eum omnibus inesse, quibus cor siue analogum fuerit. Causa humor est cibi, in superiora tendens, deinde paulatim descendens: ante eum descensum nullatenus. Calor enim qui circa est subiecti nutrimenti causa frigescent euaporat. Cum autem omnimoda facta fuerit refrigeratio, lublequitur mors. Quare pueros omnis ac pituitosos ob humectantem naturam plus dormire palam est: labore item fessos, quod hi maxime in liquorem soluantur, & cõcoctione impediuntur, ex quo plus additur humoris. Nanis etiam par somnus, quod hi partibus maxime augetur superioribus, plusque nutrimenti & propterea humoris ad eas partes ferri sit necesse. Melancholicis secus contingit ob frigus, ex quo non fit euaporationis multum, neque uenoli ob pororum penuriam sunt. Fiunt insomnia pueris. Indicium est, cum impetu expergisci, clamitare, moueri. Sed & plerisque præter hominẽ animalibus. Diuinatio insuper quandoque contingit, uerum sobrijs tantum. Necesse enim insomnia, uel causas, uel signa, seu casus esse. Ad uitæ spatium ueniam. Hoc breuius septentrionalibus ob frigora, eademque de causa & piscibus. Nihil enim magis quam calidum & humidum uitam aut tuetur, aut colit. Quare propter nanis etiam uita longior, quod supernis membris crassiores uegetioresque sint, & ideo calidiores, modo plantarum & arborum. hæc namque pro capite radices habent, quantoque crassiores, eo plus attrahunt humoris, ac diuturniores fiunt. Hæc ex Aristotele. Animalibus quæ plures pariunt foetus, aut multum coeunt, breuior uita: ut aranea, piscibus, gallinis, his uero contrarijs longior uita, ut elephanti, serpenti, cornici. author Alexander in problem. Aristot. item in problem. signa uitæ dicit esse dentes frequentes, & lineam per mediam palmam longeductam. Sed locus exoptulat, ut ea quæ Mathematici in hominis ætate deprehendunt referat.

De uite
spatio

Julius Ma
ternus
Climacterij
anni

Julius Maternus fatales hominẽ ualdeque periculosos Climacterios uocat annos, quasi Græci darios, ut uox græca sonat: qui per numerum septenarium & nonarium ascendunt: quodlibet enim horum tum eorum conduplicatio cauenda: sed præter omnia annus sexagesimustertius, quod tunc uterque numerus concurrat, cum septies nouem eum constituat. Quapropter apud Tranquillum lætatur Augustus in quadam epistola se iam annum climacterium euasisse.

R. VOLATERRANI COMMENTARIORVM VRBANORVM
LIBER XXV.
DE RELIQUIS ANIMALIBVS IN VNIVERSVM.

Amphibia

BSOLVTO iam homine, atque his quæ ad eum pertinent enarratis, reliquorum animalium historia ex ipso Aristot. alijsque receptis authoribus, quoad eius fieri poterit, cõtexenda. Sed prius pauca, quæ necessaria uidentur, in uniuersum proloquar. Primo namque latis constat eorum uitam in omnibus reperiri elementis, nonnullorum in pluribus: ut quæ uocantur amphibia, extra atque intra aquam agere palam est. Verum alia alibi. Efferaiora Asia gignit. Europa fortiora. Africa uero multiformiora. Ex quo prouerbium $\alpha\epsilon\iota\ \phi\epsilon\gamma\epsilon\iota\ \lambda\upsilon\beta\acute{\upsilon}\nu\ \kappa\alpha\iota\ \nu\acute{o}\mu$. Nonnulla item Ouipara, ut aues

Sine coitu
nascentia

Vocis diuersi
tatis causa

Vox cuique
propria

ferè omnes. Quædam animal gignunt, ut quæcunque pilis uestiuntur: & inter aquatilia balena, uituli, & quæcunque cete magnitudine excellunt. Alia sine coitu ac ex putri materia: ut musca, & multa insectorum, & conchæ marina. Voce diuersa sanè omnia: scemina uero acutiore præter taurum, qui exilius mugit quam bucula. Causam Aristot. refert, quod maribus plus insit caloris: spiritus uero calidus crassitudine sua uocis grauitatẽ, & latis arterias efficit: exilitatẽ contra frigidus tenuitate, quod in tibijs animaduerti licet, quæ conatu uehementiore grauioreque flatu grauius resonant. Quod autem exsecris omnibus uox etiã tenuis, causam testibus refert, qui uoluti pondera quædam sunt, ex quibus nerui librantur. Quemadmodum in cithara chorda intente resonant altius, submissius uero cum relaxantur. Sic & exsecris partibus ex neruorum remissione uox tenuat. At uocis inæqualitatẽ instrumentum siue organum facit, pro quod uox ipsa deferretur, cum autem asperum, aut lenem, aut humorem aliquo adfectum, causa flexibilis, dura, mollis existit uocis. Quam obrem uarios eorum sonos diuersis nominibus latini expresserunt. Equorum hinnitus, Asinorum rudere Porcorum